

**PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO
PROJEKTU DOKUMENTU
„LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI ELBLĄGA 2020+”**

LISTOPAD 2015

Spis treści

Spis treści	2
1. WPROWADZENIE	5
1.1. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA PROGNOZY.....	5
1.2. CEL I ZAKRES PROGNOZY.....	5
1.3. METODYKA OPRACOWANIA PROGNOZY.....	7
2. ANALIZA ZAWARTOŚCI PROJEKTU PROGRAMU ORAZ POWIĄZANIE Z INNYMI DOKUMENTAMI ...8	
2.1. OGÓLNA ZAWARTOŚĆ PROJEKTU PROGRAMU ORAZ KIERUNKI DZIAŁAŃ.....	8
2.2. CELE REALIZACJI PROJEKTU PROGRAMU.....	9
2.3. POWIĄZANIA PROJEKTU PROGRAMU Z INNYMI DOKUMENTAMI.....	10
3. CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM I KRAJOWYM, ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTU PROGRAMU ORAZ SPOSOBY, W JAKICH TE CELE I PROBLEMY ŚRODOWISKA ZOSTAŁY UWZGLĘDNIONE PODCZAS OPRACOWYWANIA DOKUMENTU	16
4. OPIS ISTNIEJĄCEGO STANU ŚRODOWISKA MIASTA ELBLĄGA NA TERENACH OBJĘTYCH PRZEWIDYWANYM ZNACZĄCYM ODDZIAŁYWANIEM	20
4.1. JAKOŚĆ POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO.....	20
4.2. JAKOŚĆ WÓD POWIERZCHNIOWYCH I PODZIEMNYCH.....	23
4.3. KLIMAT AKUSTYCZNY.....	25
4.4. STAN ZASOBÓW PRZYRODNICZYCH.....	28
5. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA	32
6. ANALIZA I OCENA PRZEWIDYWANYCH ZNACZĄCYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO	34
6.1. ODDZIAŁYWANIE NA CELE I PRZEDMIOT OCHRONY OBSZARÓW NATURA 2000.....	36
6.2. ODDZIAŁYWANIE NA RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNĄ, FAUNĘ I FLORE.....	36
6.3. ODDZIAŁYWANIE NA LUDZI.....	37
6.4. ODDZIAŁYWANIE NA JAKOŚĆ WÓD.....	38
6.5. ODDZIAŁYWANIE NA JAKOŚĆ POWIETRZA.....	38
6.6. ODDZIAŁYWANIE NA POWIERZCHNIĘ ZIEMI.....	38
6.7. ODDZIAŁYWANIE NA KRAJOBRAZ.....	38
6.8. ODDZIAŁYWANIE NA KLIMAT.....	39
6.9. ODDZIAŁYWANIE NA ZASOBY NATURALNE.....	39
6.10. ODDZIAŁYWANIE NA ZABYTKI.....	39
6.11. ODDZIAŁYWANIE NA DOBRA MATERIALNE.....	39
6.12. ODDZIAŁYWANIE Z UWZGLĘDNINIEM ZALEŻNOŚCI MIĘDZY ELEMENTAMI ŚRODOWISKA I MIĘDZY ODDZIAŁYWANIAM NA TE ELEMENTY.....	40
7. ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO	45
8. POTENCJALNE ZMIANY STANU ŚRODOWISKA W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROGRAMU	49
9. ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE DO ROZWIĄZAŃ ZAWARTYCH W PROGRAMIE	50
10. METODY ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROGRAMU ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI JEJ PRZEPROWADZANIA	51
11. INFORMACJE O MOŻLIWYM TRANSGRANICZNYM ODDZIAŁYWANIU NA ŚRODOWISKO	53
12. WSKAZANIE NAPOTKANYCH TRUDNOŚCI WYNIKAJĄCYCH Z NIEDOSTATKÓW TECHNIKI I BRAKÓW W MATERIAŁACH, UTRUDNIAJĄCYCH OCENĘ SZKODLIWEGO ODDZIAŁYWANIA	

NA ŚRODOWISKO.....	53
12. STRESZCZENIE.....	54

Spis tabel

Tabela 1. Spójność celów Lokalnego Programu Rewitalizacji Elbląga 2020+ z dokumentami o charakterze strategicznym na poziomie krajowym.....	11
Tabela 2. Spójność celów Lokalnego Programu Rewitalizacji Elbląga 2020+ z dokumentami o charakterze strategicznym na poziomie regionalnym.....	14
Tabela 3. Spójność celów Lokalnego Programu Rewitalizacji Elbląga 2020+ z dokumentami o charakterze strategicznym na poziomie lokalnym.....	15
Tabela 4. Powiązanie celów Lokalnego Programu Rewitalizacji Elbląga 2020+ z 7 EAP (Wspólnotowym Programem Działań w zakresie środowiska naturalnego).....	18
Tabela 5. Ocena stanu JCWPd 18 i JCWPd19.....	25
Tabela 6. Obszary najbardziej narażone na hałas drogowy wyodrębnione na podstawie Mapy Akustycznej miasta Elbląg.....	25
Tabela 7. Szacunkowa liczba osób z dokładnością do stu narażona na hałas od poszczególnych źródeł oceniany wskaźnikiem LDWN.....	27
Tabela 8. Szacunkowa liczba osób z dokładnością do stu narażona na hałas od poszczególnych źródeł oceniany wskaźnikiem LN.....	27
Tabela 9. Analiza oddziaływania projektów infrastrukturalnych na poszczególne komponenty środowiska.....	41
Tabela 10. Proponowane działania zapobiegające lub ograniczające negatywne oddziaływania.....	45

1. WPROWADZENIE

Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji Elbląga 2020+ (zwana dalej Prognozą) została opracowana w celu przedstawienia jej wraz z projektem Lokalnego Programu Rewitalizacji Elbląga 2020+ do konsultacji społecznych oraz przeprowadzenia procedury opiniowania przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska i państwowego wojewódzkiego inspektora sanitarnego w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla przedmiotowego dokumentu.

Sporządzenie niniejszej Prognozy stanowi jeden z etapów postępowania w sprawie tzw. strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (sooś), mającego na celu analizę i ocenę oddziaływania na środowisko typów projektów zawartych w projekcie Lokalnego Programu Rewitalizacji Elbląga 2020+.

1.1. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA PROGNOZY

Zgodnie z art. 46 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r. poz. 1235 ze zm.), zwanej dalej ustawą, przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymagają projekty polityk, strategii, planów lub programów w dziedzinie przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystywania terenu, opracowywanych lub przyjmowanych przez organy administracji, wyznaczających ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

Polskie podstawy prawne dla przeprowadzania postępowania w sprawie strategicznych ocen oddziaływania na środowisko zawarte w ustawie są zgodne z prawodawstwem Unii Europejskiej:

- Dyrektywą 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27.06.2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko tzw. Dyrektywa SEA (Strategic Environmental Assessment), art. 3 ust. 1 *postępowanie w sprawie ooś będzie przeprowadzane dla opracowań, których uchwalenie, bądź przyjęcie może mieć znaczące skutki dla środowiska;*
- Dyrektywą Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa tzw. Dyrektywa Ptasia;
- Dyrektywą Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory tzw. Dyrektywa Siedliskowa.

Dokumentem w rozumieniu ustawy jest projekt Lokalnego Programu Rewitalizacji Elbląga 2020+ (zwany dalej Programem), którego zawartość jest przedmiotem niniejszej oceny.

Przeprowadzenie postępowania i opracowanie Prognozy jest obligatoryjne przede wszystkim ze względu na treść, ale także na konsekwencje realizacji kierunkowych postanowień Programu. Niektóre z przedsięwzięć inwestycyjnych służących osiągnięciu przyjętych celów, mogą być zaliczone do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, a zatem istnieje konieczność przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko przedmiotowego Programu przed jego ostatecznym zatwierdzeniem i przyjęciem.

1.2. CEL I ZAKRES PROGNOZY

Podstawowym celem Prognozy jest ocena skutków oddziaływania na środowisko proponowanych celów i działań zawartych w projekcie Programu oraz ustalenie, czy przyjęte cele i kierunki działań gwarantują bezpieczeństwo środowiska przyrodniczego oraz sprzyjają jego ochronie i zrównoważonemu rozwojowi.

Prognoza ma również ułatwić identyfikację możliwych do określenia skutków środowiskowych spowodowanych realizacją w przyszłości postanowień ocenianego dokumentu oraz określić, czy istnieje

prawdopodobieństwo powstania w przyszłości konfliktów i zagrożeń w środowisku.

Każde zaproponowane działanie powinno zostać przeanalizowane pod kątem jego wpływu na środowisko, traktowanego jako system połączonych ze sobą elementów. Należy przeprowadzić dokładną analizę skutków realizacji proponowanych działań, tak aby wykluczyć potencjalne negatywne skutki oddziaływania inwestycji i zmian w środowisku oraz wskazać, jakie postępowanie doprowadzi w efekcie końcowym do osiągnięcia poprawy stanu środowiska Miasta Elbląga i pozwoli dążyć do zrównoważonego rozwoju. Prognoza oddziaływania na środowisko skutków realizacji projektu Programu jest de facto analizą skutków realizacji działań zaproponowanych dla Miasta Elbląga w zakresie rewitalizacji miasta.

Niniejszy dokument wskazuje na możliwe negatywne skutki oraz formułuje zalecenia dotyczące przeciwdziałania i/lub ich minimalizacji. Ponadto stanowi element wspierający proces decyzyjny i procedurę konsultacji społecznych dotyczących uchwalenia Programu.

Zgodnie z art. 51 ust. 1 ustawy organ opracowujący projekt ww. dokumentu sporządza prognozę oddziaływania na środowisko. Przedmiotowa Prognoza sporządzona została zgodnie z wytycznymi zawartymi w art. 51 ust. 2 ustawy.

Niniejsza Prognoza zawiera:

- a) informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami ;
- b) informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy;
- c) propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania;
- d) informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko.

Ponadto Prognoza określa, analizuje i ocenia:

- a) istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu;
- b) stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem;
- c) istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody;
- d) cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu;
- e) przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na: różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnie ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki i dobra materialne z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy.

Niniejsza Prognoza przedstawia:

- a) rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru;
- b) biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg dokumentu oraz cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru – rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych

w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

Zgodnie z art. 53 ustawy organ opracowujący projekt dokumentu uzgadnia z właściwymi organami, tj. z regionalnym dyrektorem ochrony środowiska oraz państwowym wojewódzkim inspektorem sanitarnym zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko.

Zakres Prognozy został uzgodniony przez ww. organy pismami:

1. WSTE.411.38.2015.GK z dnia 02.09.2015 r. – Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Olsztynie;
2. ZNS.9082.2.83.2015.AZ z dnia 24.10.2015 r. – Warmińsko-Mazurski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny.

W opinii obu ww. organów zakres prognozy oddziaływania na środowisko dla projektu Programu powinien być zgodny z art. 51 ust. 2 cytowanej wyżej ustawy.

Zakres przestrzenny Prognozy dla projektu Programu jest ograniczony do granic administracyjnych Miasta Elbląga.

1.3. METODYKA OPRACOWANIA PROGNOZY

Opracowanie Prognozy oddziaływania na środowisko było wynikiem analizy treści projektu Programu i oceny wpływu na środowisko realizacji określonych w nim celów rewitalizacji. W prognozie uwzględniono m.in. wpływ na różnorodność biologiczną, zwierzęta, siedliska przyrodnicze, obszary chronione na podstawie ustawy o ochronie przyrody, w tym na obszary Natura 2000, zdrowie ludzi, krajobraz, zabytki etc. Podczas prac nad prognozą przyjęto, że wszystkie realizowane w ramach celów rewitalizacji przedsięwzięcia inwestycyjne będą spełniały wszelkie określone obowiązującym prawem wymagania i będą zastosowane najnowsze technologie i techniki. Posłużono się metodą opisową polegającą na charakterystyce zasobów i stanu środowiska przyrodniczego i jego zagrożeń oraz metodą analityczną, która polegała na analizie oddziaływania na poszczególne komponenty środowiska proponowanych celów w kontekście lokalnych uwarunkowań i specyfiki przyrodniczej analizowanego terenu.

Celem przeprowadzonej analizy jest ocena czy i w jaki sposób działania ujęte w Programie mogą oddziaływać na środowisko. W pierwszej części przeprowadzona została analiza dająca odpowiedź czy i w jakim zakresie zapisy ujęte w Programie i będą wspierały realizację celów umieszczonych w dokumentach strategicznych powiązanych z niniejszym Programem, sporządzonych na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym.

Następnie na podstawie dokonanej oceny stanu środowiska zdefiniowano główne problemy w zakresie ochrony środowiska miasta Elbląga. Określono też wnioski w kontekście braku realizacji Programu. W drugiej części dokonano identyfikacji potencjalnych oddziaływań poszczególnych projektów inwestycyjnych. Na tym etapie posłużono się macierzą relacyjną elementów środowiska i planowanych projektów przewidzianych do realizacji w Programie, przedstawiającą w skondensowanej postaci możliwe oddziaływanie na środowisko. Występowanie wzajemnego oddziaływania pomiędzy składnikami przeciwstawnych osi opisywano za pomocą określonych symboli, które są zależne od wyboru szczegółowych rozwiązań lub innych niemożliwych obecnie do przewidzenia i uwzględnienia w symulacji uwarunkowań.

Kolejnym etapem sporządzenia Prognozy było przedstawienie rozwiązań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji Programu. Następnie przedstawiono metody monitoringu realizacji Programu oraz

sporządzono streszczenie w języku niespecjalistycznym.

Przy sporządzaniu Prognozy wykorzystano dostępne dane pochodzące z administracji samorządowej oraz z innych jednostek i podmiotów działających na tym terenie. Przy przeprowadzaniu analizy korzystano także z danych gromadzonych przez Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska, danych statystycznych GUS, dostępnej literatury i opracowań oraz ustaleń własnych.

Prognoza powstała również w oparciu o inne prognozy oddziaływania na środowisko, których treść wspomogła przygotowanie oceny projektu Programu:

- Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Strategii Rozwoju Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego,
- Prognoza oddziaływania na środowisko projektu dokumentu: „Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla Gminy Miasto Elbląg na lata 2013- 2020”,
- Prognoza oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu „Strategia rozwoju Elbląga 2020+”,
- Prognoza oddziaływania na środowisko dla Planu gospodarki niskoemisyjnej dla miasta Elbląga,
- Prognoza oddziaływania na środowisko dla projektu „Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025,
- Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Programu ochrony środowiska województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2011-2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015-2018.

2. ANALIZA ZAWARTOŚCI PROJEKTU PROGRAMU ORAZ POWIĄZANIE Z INNYMI DOKUMENTAMI

2.1. OGÓLNA ZAWARTOŚĆ PROJEKTU PROGRAMU ORAZ KIERUNKI DZIAŁAŃ

Lokalny program rewitalizacji Elbląga 2020+ to dokument, którego bazą są zapisy wielu dokumentów zewnętrznych np. projektu ustawy o rewitalizacji obszarów zdegradowanych, projektu założeń do ustawy o rewitalizacji, czy też wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020.

Program rewitalizacji to inicjowany, opracowany i uchwalony przez radę gminy, na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz 1515), wieloletni program działań w sferze społecznej, ekonomicznej, przestrzennej, infrastrukturalnej, środowiskowej, kulturowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysu oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.

Program składa się z III części. W części I i II Programu zostały zawarte zbiorcze informacje dające odpowiedź na temat sytuacji Elbląga na przestrzeni ostatnich kilku lat, ze szczególnym uwzględnieniem aktualnego stanu miasta. Przeprowadzone analizy były dokonywane w oparciu o dostępną dokumentację w zakresie rewitalizacji, w tym m.in. na podstawie założeń ustawy o rewitalizacji, wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020. Zasadniczym celem było zdiagnozowanie stopnia i poziomu degradacji miasta w podziale na wyznaczone obszary, w płaszczyźnie społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

W części III dokonano diagnozy czynników i zjawisk kryzysowych i analizy SWOT, wskazania zasięgu przestrzennego obszarów zdegradowanych, przedstawiono wizję wyprowadzenia obszarów ze stanu kryzysowego, zidentyfikowano potrzeby rewitalizacyjne oraz wytypowano projekty, dla konkretnych terenów w Elblągu, zaliczonych do obszarów kryzysowych:

1. Zespół budynków przy ul. Skrzydlatej
2. Zespół mieszkaniowy dawnej cegielni Dębica

3. Rejon ul. Krakusa i Obrońców Pokoju
4. Dzielnica Osiek
5. Śródmieście – Wschód
6. Rejon ul. Słowackiego i Sadowej
7. Śródmieście – Północ
8. Rejon ul. Fredry i Narciarskiej
9. Rejon ul. Browarnej i Robotniczej
10. Dzielnica Zawodzie
11. Zespół mieszkaniowy dawnego SKR Dąbrowa

Do Programu wpisano także tereny, które z uwagi na brak ludności nie mogły być zbadane pod kątem przyjętych wskaźników, ale odpowiadają pojęciu „obszaru kryzysowego” w ujęciu rewitalizacyjnym:

1. □ Lotnicza - tereny powojkowe □
2. Rejon Parku Modrzewie
3. Rejon Placu Wolności □
4. Stare Miasto - obszar dziedzictwa kulturowego □
5. Modrzewina - teren powojkowy □
6. Lotnicza - teren zielony □
7. Rejon ul. Okólnik □
8. Wyspa Spichrzów – Wschód □

Identyfikacja problemów zaistniałych na obszarach zdegradowanych wraz z określeniem ram w jakich funkcjonują, pozwoliła zdefiniować wizję wyprowadzenia obszarów zdegradowanych poprzez 5 celów rewitalizacji, stanowiących główne cele Programu, opisane w podrozdziale 2.2.

W oparciu o wyniki konsultacji społecznych w zakresie potrzeb rewitalizacyjnych, w ramach projektu partnerskiego „Elbląg Konsultuje”, zdefiniowano typy projektów rewitalizacyjnych, stanowiących trzon omawianego Programu. Projekty rewitalizacyjne, zgodnie z definicją ustawową, to przedsięwzięcia *wynikające z programu rewitalizacji tj. zaplanowane w programie rewitalizacji i ukierunkowane na osiągnięcie jego celów lub logicznie powiązane z treścią i celami programu, zgłoszone do objęcia albo objęte współfinansowaniem UE z jednego z funduszy strukturalnych albo Funduszu Spójności w ramach programu operacyjnego, lub innych źródeł finansowania.*

2.2. CELE REALIZACJI PROJEKTU PROGRAMU

Lokalny Program Rewitalizacji Elbląga 2020+ wskazuje cel ostateczny jakim jest zmiana sytuacji obecnej, rozumiana jako spadek intensywności zjawisk niekorzystnych. Cel ten ma być osiągnięty poprzez 5 celów szczegółowych:

Cel szczegółowy 1 - Likwidacja negatywnych zjawisk społecznych.

Negatywne zjawiska społeczne składają się z całej sekwencji ognisk problemowych zaistniałych na danym obszarze. Ze względu na złożoność tego zjawiska, które można określić mianem „stref wykluczonych”, należy podjąć szereg działań adekwatnych do oczekiwań osób zamieszkujących zakwalifikowany do rewitalizacji teren miasta.

Cel szczegółowy 2 - Likwidacja koncentracji przestrzennej bezrobocia i ubóstwa

Problem długotrwałego bezrobocia w Elblągu, którego odsetek we wszystkich badanych obszarach przekroczył 50%, wraz ze zbliżającą się do 20% stopą bezrobocia rejestrowego dla całego miasta, stanowi największe wzywanie działań rewitalizacyjnych. Bez wątplenia brak zatrudnienia jest powiązane z ubóstwem i można obie kategorie rozpatrywać równocześnie. Zmiana sytuacji zatrudnieniowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, będzie warunkowała sukcesy w walce z ubóstwem. W dalszej kolejności przełoży się na inne segmenty negatywnych zjawisk zaistniałych na obszarach zdegradowanych.

Cel szczegółowy 3 - Zmiana wizerunkowa obszarów zdegradowanych

Zrealizowanie powyższego celu będzie skutkowało zmianami zachowań wśród zarówno aktualnych interesariuszy obszaru, ale również może przysporzyć „przyciągnięcie” nowych np. mieszkańców czy przedsiębiorców. Pozytywne postrzeganie zrewitalizowanego obszaru wywołuje szereg pozytywnych reakcji, które m.in. mogą przełożyć się na wzrost wartości nieruchomości lub powstrzymanie depopulacji obszaru zdegradowanego.

Cel szczegółowy 4 - Infrastruktura przyjazna mieszkańcom obszarów zdegradowanych

Braki infrastrukturalne w obszarach zdegradowanych stanowią poważny problem dotyczący wszystkich interesariuszy obszaru. Przez infrastrukturę należy rozmieść całą gamę ubytków lub braków w otaczającym środowisku architektonicznym np. brak parkingów, terenów zielonych, ławek, chodników, miejsc spotkań, etc. Odrębnym problemem infrastrukturalnym są kwestie związane z niską emisją, czy brak połączeń do miejskiej sieci ciepłowniczej. Wymienione czynniki najczęściej są skumulowane na danym obszarze przekładając się m.in. na zdrowie fizyczne i psychiczne mieszkańców. Tworzony jest cały łańcuch negatywnych oddziaływań począwszy od kosztów leczenia interesariuszy, obciążenie systemu opieki zdrowotnej, a skończywszy na ogólnym statusie materialnym mieszkańców.

Cel szczegółowy 5 - Likwidacja zjawisk kryminogennych

Na obszarach zdegradowanych mamy do czynienia z sytuacją swoistej konsolidacji zachowań przestępczych. Jest to wyrazisty mechanizm „werbujący” i zatrzymujący w sobie osoby z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Szeroko pojmowana przestępczość dotyka najbliższego otoczenia osób dokonujących czynów zabronionych tj. rodziny, znajomych, sąsiadów, etc. Aktywność w dokonywaniu zmian na tym polu jest bardzo istotna w kontekście wszystkich powyżej wymienionych celów działań rewitalizacyjnych.

2.3. POWIĄZANIA PROJEKTU PROGRAMU Z INNYMI DOKUMENTAMI

Program wskazuje priorytetowe obszary działań - obszary kryzysowe i konkretne projekty rewitalizacyjne do podjęcia na terenie miasta Elbląga. Kluczowe jest, aby dokument ten stworzył realne ramy do przeprowadzenia projektów rewitalizacyjnych. Cele powinny dotyczyć istotnych obszarów działań i nie być wyłącznie odzwierciedleniem wymogów formalnych. Analiza celów Programu wykazała spójność i brak istotnych rozbieżności z celami większości przeanalizowanych dokumentów krajowych przekrojowych i sektorowych.

W projekcie Programu przedstawiono dość rozbudowany katalog dokumentów strategicznych ze wskazaniem kluczowych założeń poszczególnych polityk, strategii i programów szczebla europejskiego, krajowego, regionalnego i lokalnego, w tym głównie celów skoncentrowanych lub związanych z rewitalizacją. Porównania dokonano w sposób opisowy, dość ogólny.

Należy zatem uznać, że Program został opracowany w oparciu o analogiczne dokumenty wyższego szczebla o podobnym charakterze oraz o inne dokumenty istotne z punktu widzenia realizacji spójnej polityki rewitalizacyjnej w gminie.

Dla wykazania zakresu zgodności z dokumentami wyższego szczebla w niniejszej prognozie, w zestawieniach tabelarycznych, wykonano zestawienie celów Programu z celami określonymi w poszczególnych dokumentach strategicznych w podziale na poziom krajowy, regionalny i lokalny.

2.3.1. ANALIZA SPÓJNOŚCI Z DOKUMENTAMI KRAJOWYMI

Założenia dokumentów na szczeblu krajowym zestawiono z celami Programu i przeanalizowano je pod kątem aspektów środowiskowych oraz zrównoważonego rozwoju. Tabela 1 przedstawia wyniki tej oceny.

Tabela 1. Spójność celów Lokalnego Programu Rewitalizacji Elbląga 2020+ z dokumentami o charakterze strategicznym na poziomie krajowym

Polska 2030	Lokalny Program Rewitalizacji Elbląga 2020+				
Wyzwania	C I	C II	C III	C IV	C V
Wzrost i konkurencyjność		X			
Sytuacja demograficzna	X				
Wysoka aktywność zawodowa oraz adaptacyjność zasobów pracy			X		
Odpowiedni potencjał infrastruktury				X	
Bezpieczeństwo energetyczno-klimatyczne				X	
Gospodarka oparta na wiedzy i rozwój kapitału intelektualnego					
Solidarność i spójność regionalna			X	X	
Poprawa spójności społecznej	X				
Sprawne państwo	X				X
Wzrost kapitału społecznego Polski	X				
Krajowa Polityka Miejska 2023	Lokalny Program Rewitalizacji Elbląga 2020+				
Cel strategiczny: wzmocnienie zdolności miast i obszarów zurbanizowanych do zrównoważonego rozwoju i tworzenia miejsc pracy oraz poprawa jakości życia mieszkańców.	C I	C II	C III	C IV	C V
Cel szczegółowy: Stworzenie warunków dla skutecznego, efektywnego i partnerskiego zarządzania rozwojem na obszarach miejskich, w tym w szczególności na obszarach metropolitalnych					
Cel szczegółowy: Wspieranie zrównoważonego rozwoju ośrodków miejskich, w tym przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom niekontrolowanej suburbanizacji				X	
Cel szczegółowy: Odbudowa zdolności do rozwoju poprzez rewitalizację zdegradowanych społecznie, ekonomicznie i fizycznie obszarów miejskich	X		X	X	
Cel szczegółowy: Poprawa konkurencyjności i zdolności głównych ośrodków miejskich do kreowania rozwoju, wzrostu i zatrudnienia		X			
Cel szczegółowy: Wspomaganie rozwoju subregionalnych i lokalnych ośrodków miejskich, przede wszystkim na obszarach problemowych polityki regionalnej (w tym na niektórych obszarach wiejskich) poprzez wzmacnianie ich funkcji oraz przeciwdziałanie ich upadkowi ekonomicznemu		X			X
Strategia Rozwoju Kraju 2020	Lokalny Program Rewitalizacji Elbląga 2020+				
Obszar strategiczny I. Sprawne i efektywne państwo	C I	C II	C III	C IV	C V
Cel I.1. Przejście od administrowania do zarządzania rozwojem					
Cel I.2. Zapewnienie środków na działania rozwojowe		X			
Cel I.3. Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela					

Obszar strategiczny II. Konkurencyjna gospodarka	C I	C II	C III	C IV	C V
Cel II.1. Wzmocnienie stabilności makroekonomicznej					
Cel II.2. Wzrost wydajności gospodarki					
Cel II.3. Zwiększenie innowacyjności gospodarki					
Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego	X				
Cel II.5. Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych					
Cel II.6. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko				X	
Cel II.7. Zwiększenie efektywności transportu					
Obszar strategiczny III. Spójność społeczna i terytorialna	C I	C II	C III	C IV	C V
Cel III.1. Integracja społeczna	X	X			
Cel III.2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych	X	X			
Cel III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych	X	X			
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie (KSRR)	<i>Lokalny Program Rewitalizacji Elbląga 2020+</i>				
Cel strategiczny: Efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym	C I	C II	C III	C IV	C V
Cel 1: Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów („konkurencyjność”)	X				
Cel2: Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych („spójność”)			X	X	
Cel 3: Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie („sprawność”)	X				
Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”	<i>Lokalny Program Rewitalizacji Elbląga 2020+</i>				
Cele:	C I	C II	C III	C IV	C V
Cel 1: Dostosowanie otoczenia regulacyjnego i finansowego do potrzeb innowacyjnej i efektywnej gospodarki					
Cel2: Stymulowanie innowacyjności poprzez wzrost efektywności wiedzy i pracy					
Cel3: Wzrost efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i surowców			X		
Cel 4: Wzrost umiędzynarodowienia polskiej gospodarki					
Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020	<i>Lokalny Program Rewitalizacji Elbląga 2020+</i>				
Cele szczegółowe:	C I	C II	C III	C IV	C V
Cel szczegółowy 1: Wzrost zatrudnienia		X			
Cel szczegółowy 2: Wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych					
Cel szczegółowy 3: Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym	X				
Cel szczegółowy 4: Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej					

Cel szczegółowy 5: Podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli					
Koncepcja Polityki Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	Lokalny Program Rewitalizacji Elbląga 2020+				
Cele rozwoju:	C I	C II	C III	C IV	C V
Cel 1: Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającej spójności.		X			
Cel 2: Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów.					
Cel 3: Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej.				X	
Cel 4: Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski.				X	
Cel 5: Zwiększenie odporności struktury przestrzennej na zagrożenia naturalne i utratę bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa.				X	
Cel 6: Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego.			X		
Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego	Lokalny Program Rewitalizacji Elbląga 2020+				
Cel główny: Wzmocnienie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno- gospodarczym Polski	C I	C II	C III	C IV	C V
Cel szczegółowy 1. Kształtowanie postaw sprzyjających kooperacji, kreatywności oraz komunikacji	X				
Cel szczegółowy 2. Poprawa mechanizmów partycypacji społecznej i wpływu obywateli na życie publiczne	X				
Cel szczegółowy 3. Usprawnienie procesów komunikacji społecznej oraz wymiany wiedzy	X				
Cel szczegółowy 4. Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego			X		
Inne dokumenty	Lokalny Program Rewitalizacji Elbląga 2020+				
	C I	C II	C III	C IV	C V
Strategia Rozwoju Sportu do roku 2015 Cel główny: Aktywne i sprawne społeczeństwo. Trzy główne priorytety: I: popularyzacja sportu dla wszystkich; II: wzrost poziomu wyników sportowych, III: rozwój infrastruktury sportowo – rekreacyjnej.				X	

Źródło: opracowanie własne

X – cele Programu zbieżne z celami innych dokumentów strategicznych
puste pole – brak odniesienia

W wyniku powyższej analizy stwierdzono dość dużą zgodność celów wybranych dokumentów strategicznych na szczeblu krajowym z celami Programu w zakresie niwelowania barier i zjawisk społecznych, stwarzania przyjaznej infrastruktury pozwalającej na ugruntowywanie tożsamości lokalnej.

Cele Programu spójne są z głównym celem założeń do Narodowego Planu Rewitalizacji 2022 (dokument nieprzyjęty, w fazie opracowywania), jakim jest *poprawa warunków rozwoju obszarów zdegradowanych w wymiarze przestrzennym, społecznym, kulturowym i gospodarczym. Realizacji tego celu służyć będzie tworzenie korzystnych warunków dla prowadzenia rewitalizacji w Polsce i położenie nacisku na holistyczne, zintegrowane podejście do prowadzenia takich działań.*

Program jest także spójny z *Wytycznymi w zakresie rewitalizacji obszarów zdegradowanych – perspektywa finansowa 2014-2020.*

2.3.2. ANALIZA SPÓJNOŚCI Z DOKUMENTAMI REGIONALNYMI

Na potrzeby prognozy analizie zgodności poddano również dokumenty na poziomie regionalnym, odnoszące się do zagadnień społeczno-gospodarczych. Wyniki analizy zaprezentowano w *Tabeli 2.*

Tabela 2. Spójność celów Lokalnego Programu Rewitalizacji Elbląga 2020+ z dokumentami o charakterze strategicznym na poziomie regionalnym

Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025	Lokalny Program Rewitalizacji Elbląga 2020+				
Cel główny Strategii: Spójność ekonomiczna, społeczna i przestrzenna Warmii i Mazur z regionami Europy; realizowane będą przez 4 cele strategiczne:	C I	C II	C III	C IV	C V
1. Wzrost konkurencyjności gospodarki		X			
2. Wzrost aktywności społecznej	X	X			X
3. Wzrost liczby i jakości powiązań sieciowych					
4. Nowoczesna infrastruktura rozwoju (w tym cel operacyjny: Poprawa jakości i ochrona środowiska przyrodniczego)				X	
Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego (PZPWW-M)	Lokalny Program Rewitalizacji Elbląga 2020+				
Cel nadrzędny: „Ukształtowanie rozwoju przestrzennego województwa tak, by było to atrakcyjne, przyjazne i wyjątkowe miejsce zamieszkania, wypoczynku oraz rozwoju społeczno-gospodarczego w kraju i Europie.	C I	C II	C III	C IV	C V
Kształtowanie struktur przestrzennych województwa zapewniających spójność regionu i likwidację dysproporcji rozwoju społeczno-gospodarczego, uwzględniających zasady zrównoważonego rozwoju,			X	X	
Podnoszenie konkurencyjności, innowacyjności i atrakcyjności regionu,			X		
Ochrona i racjonalne kształtowanie środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego,				X	
Podnoszenie bezpieczeństwa państwa.					X
Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020	Lokalny Program Rewitalizacji Elbląga 2020+				
Osie priorytetowe:	C I	C II	C III	C IV	C V
1. Inteligentna gospodarka Warmii i Mazur.		X			
2. Kadry dla gospodarki.					
3. Cyfrowy region.					
4. Efektywność energetyczna.					
5. Środowisko przyrodnicze i racjonalne wykorzystanie zasobów.					
6. Kultura i dziedzictwo.					
7. Infrastruktura transportowa.			X	X	

8. Obszary wymagające rewitalizacji.	X	X	X	X	X
9. Dostęp do wysokiej jakości usług publicznych.					
10. Regionalny rynek pracy.		X			
11. Włączenie społeczne.	X				X
12. Pomoc techniczna					

Źródło: opracowanie własne

X – cele Programu zbieżne z celami innych dokumentów strategicznych
 puste pole – brak odniesienia

2.3.3. ANALIZA SPÓJNOŚCI Z DOKUMENTAMI LOKALNYMI

Dokonano również analizy spójności celów Programu z założeniami dokumentów na szczeblu lokalnym. Wyniki oceny przedstawia *Tabela 3*.

Tabela 3. Spójność celów Lokalnego Programu Rewitalizacji Elbląga 2020+ z dokumentami o charakterze strategicznym na poziomie lokalnym

Strategia Rozwoju Powiatu Elbląskiego na lata 2007-2015	Lokalny Program Rewitalizacji Elbląga 2020+				
Cele priorytetowe	C I	C II	C III	C IV	C V
Rozwój rolnictwa i obszarów wiejskich					
Racjonalnie zagospodarowany potencjał gospodarczy i ludzki	X				X
Optymalnie wykorzystane zasoby i walory turystyczne			X		
Rozwinięta infrastruktura techniczna				X	
Sprawnie funkcjonująca infrastruktura społeczna i społeczeństwo informacyjne	X	X			
Strategia Rozwoju Elbląga 2020+	Lokalny Program Rewitalizacji Elbląga 2020+				
Cele strategiczne	C I	C II	C III	C IV	C V
Cel strategiczny 1. Wzrost konkurencyjności wyspecjalizowanej gospodarki		X			
Cel strategiczny 2. Wysokiej jakości kapitał społeczny	X				
Cel strategiczny 3. Nowoczesna infrastruktura, oparta o innowacje					
Cel strategiczny 4. Integracja Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego					
Strategia Rozwoju Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego	Lokalny Program Rewitalizacji Elbląga 2020+				
Cele strategiczne	C I	C II	C III	C IV	C V
Cel 1. Stworzenie wysokiej jakości systemu transportu i komunikacji;				X	
Cel 2. Wzrost jakości infrastruktury ochrony środowiska i wiedzy na temat zagrożeń;			X		
Cel 3. Wzrost dobrobytu poprzez wykorzystanie wiedzy i nowoczesnych technologii;		X			
Cel 4. Wzrost aktywności i integracji społecznej;	X				X

Cel 5. Budowa wspólnego wizerunku EOF.					
Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Elblągu 2009-2020	Lokalny Program Rewitalizacji Elbląga 2020+				
	C I	C II	C III	C IV	C V
Cel strategiczny: Zapewnienie mieszkańcom Elbląga dobrej jakości usług społecznych.	X	X	X	X	X

Źródło: opracowanie własne

X – cele Programu zbieżne z celami innych dokumentów strategicznych
puste pole – brak odniesienia

3. CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM I KRAJOWYM, ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTU PROGRAMU ORAZ SPOSOBY, W JAKICH TE CELE I PROBLEMY ŚRODOWISKA ZOSTAŁY UWZGLĘDNIONE PODCZAS OPRACOWYWANIA DOKUMENTU

Cele polityki UE z zakresu środowiska naturalnego zostały określone w art. 191 ust. 1 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE) jako:

- zachowanie, ochrona i poprawa jakości środowiska naturalnego,
- ochrona zdrowia człowieka,
- ostrożne i racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych,
- promowanie na płaszczyźnie międzynarodowej środków zmierzających do rozwiązywania regionalnych lub światowych problemów środowiska naturalnego, w szczególności zwalczania zmian klimatu.

Art. 191 ust. 2 TFUE określa następujące zasady, na jakich opiera się polityka UE w dziedzinie środowiska:

- zasada przeczności (ostrożności),
- zasada wysokiego poziomu ochrony,
- zasada „zanieczyszczający płaci”,
- zasada stosowania działań zapobiegawczych (zasada prewencji),
- zasada naprawiania szkód przede wszystkim u źródła.

Ponadto z art. 11 TFUE wynika zasada integracji wymagań środowiskowych przy ustalaniu i realizacji innych polityk i działań UE. Tego rodzaju podejście ma w szczególności służyć zrównoważonemu rozwojowi.

Zasada przeczności (ostrożności)

Zasada przeczności zobowiązuje instytucje lub osobę, która zamierza podjąć określone działania do udowodnienia, że jej działalność nie spowoduje zagrożenia dla środowiska. W przypadku, gdy wykazanie braku zagrożenia dla środowiska nie jest możliwe, konieczne jest podjęcie działań chroniących środowisko.

Zasada wysokiego poziomu ochrony

Zgodnie z art. 191 ust 2 TFUE, *polityka Unii w dziedzinie środowiska naturalnego stawia sobie za cel wysoki poziom ochrony, z uwzględnieniem różnorodności sytuacji w różnych regionach Unii*. Podobnie art. 114 TFUE, który stanowi podstawę prawną dla przyjmowania regulacji harmonizujących rynek wewnętrzny, zobowiązuje Komisję do zapewnienia w przedkładanych projektach aktów prawnych dotyczących ochrony środowiska wysokiego poziomu ochrony.

Zasada „zanieczyszczający płaci”

Zasada zanieczyszczający płaci oznacza, że sprawca, który spowodował szkodę w środowisku lub zagrożenie powstania szkody, powinien ponieść koszty naprawienia szkody lub wyeliminowania zagrożenia. Dyrektywa dotycząca odpowiedzialności za szkody w środowisku oraz dyrektywa w sprawie ochrony środowiska poprzez prawo karne realizują powyższą zasadę.

Zasada stosowania działań zapobiegawczych (zasada prewencji)

Zasada ta zakłada konieczność rozważenia potencjalnych skutków określonego działania i podjęcia

na podstawie tej analizy działań zapobiegawczych. Zasada prewencji znajduje potwierdzenie we wszystkich Programach Działania WE i ma priorytetowe znaczenie w wielu aktach prawnych dotyczących ochrony środowiska. Przykładem jej zastosowania są przepisy dotyczące oceny oddziaływania na środowisko przedsięwzięć oraz planów i programów.

Zasada naprawiania szkód przede wszystkim u źródła

Zasada naprawiania szkód przede wszystkim u źródła oznacza, że powstała w środowisku szkoda powinna być wyeliminowana na jak najwcześniejszym etapie produkcji, a nie po zakończeniu procesu produkcji. W konsekwencji prowadzi to do szerszego stosowania standardów emisji niż standardów jakości. Zasada ta znajduje zastosowanie we wszystkich regulacjach ustanawiających standardy emisji szkodliwych substancji do powietrza i wód.

Szczególne znaczenie dla realizacji celów ochrony środowiska w UE mają wieloletnie programy działań w zakresie środowiska naturalnego (EAP – Environment Action Programmes). Wyznaczają one kierunki, cele oraz priorytety i stanowią podstawę kształtowania polityki ochrony środowiska w określonej perspektywie czasowej. Obecnie obowiązuje **7. Program działań w zakresie środowiska do 2020 r. „Dobrze żyć w granicach naszej planety” (7 EAP)**. Rolą 7. EAP jest zapewnienie, by w świetle problemów gospodarczych Unii Europejskiej i silnej konkurencji gospodarczej w wymiarze globalnym nie doszło do osłabienia efektywności działań na rzecz ochrony środowiska oraz aby uzgodnione dotychczas cele w zakresie ochrony środowiska do roku 2020, zarówno na poziomie unijnym jak też regionalnym oraz globalnym zostały osiągnięte.

7. EAP określa kompleksowe cele wraz z kierunkami działań do roku 2020 z perspektywą do roku 2050 w celu przekształcenia gospodarki Unii Europejskiej w gospodarkę efektywnie korzystającą z zasobów i niskoemisyjną z uwzględnieniem ograniczeń zasobów naturalnych oraz kwestii ich ochrony, sprzyjającą włączeniu społecznemu, zapewniającą wzrost gospodarczy i rozwój, uwzględniającą zagrożenia dla zdrowia i dobrostanu człowieka, zapewniającą godne miejsca pracy, a także zmniejszającą istniejące nierówności społeczne.

Realizacja celów polityki środowiskowej odbywa się również w ramach innych polityk UE, takich jak polityka energetyczna, Wspólna Polityka Rolna, zdrowie, bezpieczeństwo żywności, polityka transportowa.

Istotnym dokumentem kształtującym późniejsze założenia dotyczące ochrony środowiska jest **Ramowa Konwencja Narodów Zjednoczonych** w sprawie zmian klimatu podpisana 9 maja 1992 r. Jest to umowa międzynarodowa, określająca założenia międzynarodowej współpracy dotyczącej ograniczenia emisji gazów cieplarnianych odpowiedzialnych za zjawisko globalnego ocieplenia. Konwencja podpisana została podczas Konferencji Narodów Zjednoczonych na temat Środowiska i Rozwoju popularnie zwanej Szczytem Ziemi w 1992 w Rio de Janeiro.

Uzupełnieniem Ramowej Konwencji NZ jest Protokół z Kioto, sporządzony dnia 11 grudnia 1997 r. Na mocy postanowień protokołu kraje, które zdecydowały się na jego ratyfikację, zobowiązały się do redukcji do 2012 roku własnych emisji o wynegocjowane wartości zestawione w załączniku do protokołu dwutlenku węgla, metanu, tlenku azotu, HFC i PFC - gazów powodujących efekt cieplarniany. W przypadku niedoboru bądź nadwyżki emisji tych gazów, sygnatariusze umowy zobowiązali się do zaangażowania się w „wymianę handlową”, polegającą na odsprzedaży lub odkupieniu limitów od innych krajów. Protokół z Kioto jest prawnie wiążącym porozumieniem, w ramach którego kraje uprzemysłowione są zobligowane do redukcji ogólnej emisji gazów powodujących efekt cieplarniany o 5,2% do roku 2012 w porównaniu z rokiem 1990. Ważnym dla środowiska jest także dokument programowy **Agenda 21**, który przedstawia sposób opracowania i wdrażania programów zrównoważonego rozwoju w życie lokalne. Dokument ten został przyjęty na konferencji "Środowisko i Rozwój" z inicjatywy ONZ w 1992 roku na II Konferencji w Rio de Janeiro.

Tabela 4. Powiązanie celów Lokalnego Programu Rewitalizacji Elbląga 2020+ z 7 EAP (Wspólnotowym Programem Działań w zakresie środowiska naturalnego)

7 EAP(Wspólnotowy Program Działań w Zakresie Środowiska Naturalnego)	Lokalny Program Rewitalizacji Elbląga 2020+	Określenie zgodności
Cele priorytetowe	Cele szczegółowe	
Ochrona, zachowanie i poprawa kapitału naturalnego Unii	Zmiana wizerunkowa obszarów zdegradowanych	zgodność
Przekształcenie Unii w zasobooszczędną, zieloną i konkurencyjną gospodarkę niskoemisyjną	Infrastruktura przyjazna mieszkańcom obszarów zdegradowanych	częściowa zgodność
Ochrona obywateli Unii przed związanymi ze środowiskiem presjami i zagrożeniami dla zdrowia i dobrostanu	Infrastruktura przyjazna mieszkańcom obszarów zdegradowanych	częściowa zgodność
Maksymalizacja korzyści płynących z prawodawstwa Unii w zakresie środowiska poprzez lepsze wdrażanie tego prawodawstwa	brak odniesienia w Programie	
Doskonalenie bazy wiedzy i bazy dowodowej unijnej polityki w zakresie środowiska	brak odniesienia w Programie	
Zapewnienie inwestycji na rzecz polityki w zakresie środowiska i klimatu oraz podjęcie kwestii ekologicznych efektów zewnętrznych	Infrastruktura przyjazna mieszkańcom obszarów zdegradowanych	zgodność
	Zmiana wizerunkowa obszarów zdegradowanych	zgodność częściowa
Lepsze uwzględnianie problematyki środowiska i większa spójność polityki	brak odniesienia w Programie	
Wspieranie zrównoważonego charakteru miast Unii	Infrastruktura przyjazna mieszkańcom obszarów zdegradowanych	zgodność częściowa
Zwiększenie efektywności Unii w podejmowaniu międzynarodowych wyzwań związanych ze środowiskiem i klimatem.	Infrastruktura przyjazna mieszkańcom obszarów zdegradowanych	zgodność częściowa

Źródło: opracowanie własne

Kolejnym istotnym z punktu widzenia środowiska naturalnego dokumentem jest **Strategia Europa 2020**. Jej założeniem jest osiągnięcie wzrostu gospodarczego, który będzie: inteligentny – dzięki bardziej efektywnym inwestycjom w edukację, badania naukowe i innowacje; zrównoważony – dzięki zdecydowanemu przesunięciu w kierunku gospodarki niskoemisyjnej i konkurencyjnego przemysłu oraz sprzyjający włączeniu społecznemu, ze szczególnym naciskiem na tworzenie nowych miejsc pracy i ograniczanie ubóstwa. Strategia koncentruje się na pięciu dalekosiężnych celach w dziedzinie zatrudnienia, badań naukowych, edukacji, ograniczenia ubóstwa oraz w zakresie klimatu i energii.

Głównym celem środowiskowym Strategii Europa 2020 jest:

- ograniczenie emisji dwutlenku węgla co najmniej o 20% w porównaniu z poziomem z 1990 r. lub, jeśli pozwolą na to warunki, nawet o 30%;

- zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii w całkowitym zużyciu energii do 20%;
- zwiększenie efektywności wykorzystania energii o 20%.

Program nie odnosi się do tych założeń w sposób bezpośredni. Zdefiniowano w nim 4 Cel szczegółowy: *Infrastruktura przyjazna mieszkańcom obszarów zdegradowanych*, którego opis odnosi się do problemów infrastrukturalnych:

*„Braki infrastrukturalne w obszarach zdegradowanych stanowią poważny problem dotyczący wszystkich interesariuszy obszaru. Przez infrastrukturę należy rozmieść całą gamę ubytków lub braków w otaczającym środowisku architektonicznym np. brak parkingów, terenów zielonych, ławek, chodników, miejsc spotkań, etc. **Odrębnym problemem infrastrukturalnym są kwestie związane z niską emisją, czy brak podłączeń do miejskiej sieci ciepłowniczej.** Wymienione czynniki najczęściej są skumulowane na danym obszarze przekładając się m.in. na zdrowie fizyczne i psychiczne mieszkańców. Tworzony jest cały łańcuch negatywnych oddziaływań poczynając od kosztów leczenia interesariuszy, obciążenie systemu opieki zdrowotnej, a skończywszy na ogólnym statusie materialnym mieszkańców.”*

W katalogu przedsięwzięć rewitalizacyjnych znalazły się inwestycje pośrednio związane z wyżej opisanym głównym celem Strategii Europa 2020 i są to remonty budynków wspólnot wraz z dociepleniem.

Cele i instrumenty sformułowane na szczeblu wspólnotowym zostały w przewadze przeniesione do Polityki Ekologicznej Państwa w latach 2009–2012 z perspektywą do roku 2016 (PEP). Cele i kierunki działań PEP ujęto w 3 grupach tematycznych:

- Kierunki działań systemowych (uwzględnienie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych, aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska, zarządzanie środowiskowe, udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska, rozwój badań i postęp techniczny, odpowiedzialność za szkody w środowisku, aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym);
- Ochrona zasobów naturalnych (ochrona przyrody, ochrona i zrównoważony rozwój lasów, racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi, ochrona powierzchni ziemi, gospodarowanie zasobami geologicznymi);
- Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego (środowisko, a zdrowie, jakość powietrza, ochrona wód, gospodarka odpadami, oddziaływanie hałasu i pól elektromagnetycznych, substancje chemiczne w środowisku).

Polityka określa cele i zadania o charakterze systemowym ważne dla stworzenia warunków do wykonywania ochrony środowiska. Jako podstawowy warunek skutecznej realizacji polityki ekologicznej państwa wymienia respektowanie zasady zrównoważonego rozwoju w strategiach i politykach w poszczególnych dziedzinach gospodarki. Polityka wskazuje na potrzebę racjonalnego wykorzystywania surowców, materiałów, wody i energii oraz do coraz większego rozwoju energetyki odnawialnej. Jednym z celów polityki ekologicznej jest zapobieganie zagrożeniom zdrowia w środowisku i ograniczenie ryzyka dla zdrowia wynikające z narażenia na szkodliwe dla człowieka czynniki środowiskowe. Za istotną uznaje się również poprawę jakości powietrza atmosferycznego oraz klimatu akustycznego, ochronę przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych i poważnymi awariami przemysłowymi, przeciwdziałanie zmianom klimatu oraz uporządkowanie gospodarowania odpadami.

Wśród celów średniookresowych do 2016 r. PEP, istotnych dla analizowanego Programu można wymienić:

- *zachowanie bogatej różnorodności biologicznej wraz z umożliwieniem zrównoważonego rozwoju gospodarczego, który w sposób niekonfliktowy współistnieje z różnorodnością biologiczną;*
- *racjonalne użytkowanie zasobów leśnych przez kształtowanie ich właściwej struktury gatunkowej*

i wiekowej, z zachowaniem bogactwa biologicznego;

- *maksymalizacja oszczędności zasobów wodnych na cele przemysłowe i konsumpcyjne, zwiększenie retencji wodnej oraz skuteczna ochrona głównych zbiorników wód podziemnych przed zanieczyszczeniem;*
- *rozpowszechnianie dobrych praktyk rolnych i leśnych, zgodnych z zasadami rozwoju zrównoważonego;*
- *przeciwdziałanie degradacji terenów rolnych, łąkowych i wodno-błotnych przez czynniki antropogeniczne;*
- *zwiększenie skali rekultywacji gleb zdegradowanych i zdewastowanych, przywracając im funkcję przyrodniczą, rekreacyjną lub rolniczą;*
- *poprawa stanu zdrowotnego mieszkańców w wyniku wspólnych działań sektora ochrony środowiska z sektorem zdrowia;*
- *spełnienie norm narzuconych przez Dyrektywę CAFE, dotyczących pyłu drobnego o granulacji 10 mikrometrów (PM10) oraz 2,5 mikrometra (PM 2,5);*
- *przywrócenie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych (w tym zawiera się budowa lub modernizacja oczyszczalni ścieków oraz rozbudowa dla nich sieci kanalizacyjnych, realizacja programów działań na obszarach szczególnie narażonych na azotany pochodzenia rolniczego, wyposażenie zakładów sektora rolno-spożywczego w wysokosprawne oczyszczalnie ścieków; wyposażenie jak największej liczby gospodarstw rolnych w zbiorniki na gnojowicę i płyty obornikowe).*

Istota Programu zasadniczo jest spójna z zapisami obowiązującej Polityki Ekologicznej Państwa. Przy definiowaniu celów Programu skupiono się głównie na palących problemach miasta w zakresie kompleksowej rewitalizacji obszarów zdegradowanych w wielu płaszczyznach: społecznych, gospodarczych i infrastrukturalnych. Jednak efektami planowanych działań będzie docelowo poprawa stanu środowiska chociażby poprzez zmianę wizerunkową obszarów zdegradowanych, uporządkowanie terenów dotychczas zaniedbanych, nadanie im nowych funkcji użytkowych a tym samym wyeliminowanie czynników sprzyjających degradacji i zanieczyszczeniu.

Temu służyć będą dwa cele szczegółowe Programu: Cel 3. *Zmiana wizerunkowa obszarów zdegradowanych* oraz Cel 4. *Infrastruktura przyjazna mieszkańcom obszarów zdegradowanych*.

4. OPIS ISTNIEJĄCEGO STANU ŚRODOWISKA MIASTA ELBLĄGA NA TERENACH OBJĘTYCH PRZEWIDYWANYM ZNACZĄCYM ODDZIAŁYWANIEM

4.1. JAKOŚĆ POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO¹

Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego wydzielono 3 strefy dla których dokonuje się oceny jakości powietrza, z czego jedna z nich dotyczy Elbląga: strefa miasto Elbląg.

Ocenę przeprowadzono oddzielnie dla każdego zanieczyszczenia z uwzględnieniem dwóch grup kryteriów:

1. ze względu na ochronę zdrowia ludzi, dla substancji: benzen, dwutlenek siarki, dwutlenek azotu, ozon, tlenek węgla, pył PM10, pył PM2.5 oraz kadm, nikiel, ołów, arsen i benzo(a)piren w pyle

¹

Na podstawie Oceny rocznej jakości powietrza w województwie warmińsko-mazurskim, Raport za 2014 rok.

zawieszonym PM10.

2. ze względu na ochronę roślin dla substancji: dwutlenek siarki, tlenki azotu, ozon

Automatyczna stacja monitoringu zanieczyszczeń powietrza WIOŚ w Elblągu zlokalizowana jest przy ul. Bażyńskiego. W stacji wykonywane są pomiary SO₂, NO/NO₂/NO_x, CO, pyłu PM10, benzenu oraz O₃ wraz z równoległymi pomiarami meteorologicznymi. Stacja uruchomiona została w czerwcu 2005 r. i jest stacją tła miejskiego. W 2010 r. na stacji uruchomiono stanowiska manualne pyłu PM10 i PM2.5 oraz metali ciężkich i benzo(a)pirenu w pyłe PM10.

KLASYFIKACJA STREFY MIASTO ELBLĄG ZE WZGLĘDU NA OCHRONĘ ZDROWIA:

- **ze względu na stwierdzone w 2014 r. stężenia SO₂ w powietrzu**

Do klasyfikacji uwzględniono stężenia jednogodzinne zmierzone przez analizator znajdujący się na stacji automatycznej. Maksymalna wartość godzinowa dla tego zanieczyszczenia wyniosła 68 µg/m³. Maksymalna wartość dobową wyniosła 12 µg/m³. Poziom dopuszczalny dla tego czasu uśredniania wynosi 3 doby ze średnią wartością dobową wynoszącą 125 µg/m³. Zarówno maksymalne wartości godzinowe, jak i maksymalne wartości dobowe były znacząco niższe od poziomów dopuszczalnych określonych dla tego zanieczyszczenia. Strefie przypisano **klasę A**.

- **ze względu na stwierdzone w 2014 r. stężenia NO₂ w powietrzu**

Strefie przypisano **klasę A**. Zarówno zanotowane średnie całoroczne jak i wyniki pomiarów jednogodzinnych nie przekroczyły poziomów dopuszczalnych pod kątem ochrony zdrowia.

- **ze względu na stwierdzone w 2014 r. stężenia pyłu PM10 w powietrzu**

Na stacji przy ulicy Bażyńskiego wykonano pomiary metodą wagową z separacją frakcji. Wyniki pomiarów cechowały się minimalnie zbyt niską kompletnością serii pomiarowych i mogły zostać wykorzystane do oceny jako pomocnicze. Poziom dopuszczalny dotyczy ilości dni w których zanotowano średnią dobową powyżej wartości 50 µg/m³ – wynosi on 35 dni. W strefie miasto Elbląg takich dni było 21. W strefie nie stwierdzono przekroczenia poziomu dopuszczalnego dla średniej rocznej. Strefie miasto Elbląg nadano **klasę A**.

- **ze względu na stwierdzone w 2014 r. stężenia ołowiu w powietrzu**

Ocenę przeprowadzono w oparciu o wyniki badań zawartości ołowiu w pyłe PM10 z sączków eksponowanych na stanowiskach pomiarowych w Elblągu. Uzyskane wyniki stężeń ołowiu były niższe od poziomu dopuszczalnego, ze względu na ochronę zdrowia i oscylowały w granicach 0,008 µg/m³ do 0,010 µg/m³. Pozwoliło to na zakwalifikowanie strefy **do klasy A**.

- **ze względu na stwierdzone w 2014 r. stężenia niklu w powietrzu**

Ocenę przeprowadzono w oparciu o wyniki badań zawartości niklu w pyłe PM10 z sączków eksponowanych na stanowisku pomiarowym w Elblągu. Uzyskane wyniki stężeń niklu były niższe od poziomu docelowego który wynosi 20 ng/m³. Na stanowisku zanotowano poziom 1,4 ng/m³. Pozwoliło to na zakwalifikowanie strefy **do klasy A**.

- **ze względu na stwierdzone w 2014 r. stężenia kadmu w powietrzu**

Ocenę przeprowadzono w oparciu o wyniki badań zawartości kadmu w pyłe PM10 z sączków eksponowanych na stanowisku pomiarowym w Elblągu. Uzyskane wyniki stężeń kadmu były niższe od poziomu docelowego wynoszącego 5 ng/m³ ze względu na ochronę zdrowia i wyniosły 0,4 ng/m³. Pozwoliło

to na zakwalifikowanie strefy do **klasy A**.

- **ze względu na stwierdzone w 2014 r. stężenia arsenu w powietrzu**

Ocenę przeprowadzono w oparciu o wyniki badań zawartości arsenu w pyłe PM10 z sączków eksponowanych na stanowisku pomiarowym w Elblągu. Uzyskane wyniki stężeń arsenu były niższe od poziomu docelowego wynoszącego 6 ng/m³, ze względu na ochronę zdrowia i mieściły się w granicach 3,0 ng/m³ do 3,3 ng/m³. Pozwoliło to na zakwalifikowanie strefy do **klasy A**.

- **ze względu na stwierdzone w 2014 r. stężenia benzo(a)pirenu w powietrzu**

Ocenę przeprowadzono w oparciu o wyniki pomiarów zawartości benzo(a)pirenu (WWA) w pyłe PM10 z sączków eksponowanych na stanowisku w Elblągu. W strefie miasto Elbląg zanotowano przekroczenie poziomu docelowego i zaliczono do **klasy C**. Średnia roczna z wyników pomiarów wyniosła w Elblągu – 2,9 ng/m³.

- **ze względu na stwierdzone w 2014 r. stężenia benzenu w powietrzu**

Z uwagi na zbyt niską kompletność serii pomiarowej w Elblągu do oceny posłużono się wynikami badań z poprzednich lat oraz wynikami pomiarów przeprowadzonych na stacji w Olsztynie. W żadnej ze stref nie stwierdzono przekroczenia poziomu dopuszczalnego. Strefie miasto Elbląg nadano **klasę A**.

- **ze względu na stwierdzone w 2014 r. stężenia CO w powietrzu**

W strefie nie zanotowano przekroczenia poziomu dopuszczalnego i przydzielono **klasę A**.

- **ze względu na stwierdzone w 2014 r. stężenia O₃ w powietrzu**

Na stacji zanotowano przekroczenie poziomu celu długoterminowego, który należy osiągnąć w 2020 roku, ale nie zanotowano przekroczeń poziomu docelowego. Strefie miasto Elbląg z uwagi na brak przekroczeń poziomu docelowego i przekroczenie poziomu celu długoterminowego przydzielono odpowiednio **klasy A i D2**.

- **ze względu na stwierdzone w 2014 roku stężenia pyłu PM2,5 w powietrzu**

Do przeprowadzenia klasyfikacji posłużono się wynikami pomiarów metodą manualną. Na stanowisku w Elblągu nie został przekroczony poziom dopuszczalny określony w dyrektywie 2008/50/WE wynoszący 20 µg/m³. Średnia za 2014 rok oscylowała wokół wartości 16 µg/m³. Strefę zaliczono do **klasy A**. Wyniki badań prowadzonych m.in. w Elblągu służą do obliczania krajowego celu redukcji narażenia.

Strefę miasto Elbląg zakwalifikowano do opracowania programu ochrony powietrza w celu redukcji stężeń benzo(a)pirenu w pyłe PM10. Obowiązek ustawowy sporządzenia programów ochrony powietrza spoczywa na zarządzie województwa a jego realizacja na władzach miasta Elbląg. Zgodnie z art. 91 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska Zarząd Województwa Warmińsko – Mazurskiego opracował „Program Ochrony Powietrza ze względu na przekroczenie poziomu docelowego benzo(a)pirenu w strefie miasto Elbląg”. Program ochrony powietrza przyjęty został Uchwałą Nr XXXI/615/13 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 28 października 2013 r. (Dz. Urz. Woj. Warm-Maz. Z 2013 r. poz. 3065). Program ten określa niezbędne do podjęcia działania, mające na celu obniżenie poziomu zanieczyszczeń co najmniej do poziomu docelowego. Przewiduje między innymi trzy działania naprawcze tj. „obniżenie emisji z ogrzewania indywidualnego,” „edukację ekologiczną” oraz „zapisy w planach zagospodarowania przestrzennego”. W 2014 r. przystąpiono do opracowania Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Miasta Elbląga. Ww. plan dotyczyć będzie działań związanych z efektywnym gospodarowaniem zasobami (ujętym w ocenie emisji CO₂), w tym głównie na poprawie efektywności energetycznej, większym wykorzystywaniu OZE, a także na działaniach mających na celu zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do powietrza.

4.2. JAKOŚĆ WÓD POWIERZCHNIOWYCH I PODZIEMNYCH

Sieć hydrograficzna Elbląga jest dobrze rozwinięta. Główną rzeką jest rzeka Elbląg, wypływająca z jeziora Drużno, znajdującego się ok. 3 km na południe od miasta. Ważniejszymi dopływami rzeki Elbląg są:

- Babica,
- Kumiela
- Dunówka,
- Dąbrówka,
- Fiszewka.

Przez teren miasta przepływa rzeka Elbląg, która poprzez Kanał Jagielloński posiada połączenie z rzeką Nogat.

PLRW20001754356 ELBLĄG DO MŁYNÓWKI²

Rzeka Elbląg o długości 82,88 km (MPHP) i powierzchni zlewni 1499,9 km² składa się z 2 jednolitych części wód. Górny odcinek rzeki Elbląg, położony głównie na Pojezierzu Iławskim i częściowo na Żuławach Wiślanych, stanowi jednolitą część wód (dalej jcw) o nazwie „Elbląg do Młynówki”. Odcinek wysoczyzny położony na Pojezierzu Iławskim jest kręty o szybkim przepływie i dość dużych spadkach. Następnie rzeka przepływa przez Żuławy Wiślane i tam wyrównuje swój bieg, znacznie zmniejsza prędkość przepływu i jest ciekim typowo nizinnym, płynącym w wałach przeciwpowodziowych. Długość cieków w jcw wynosi 130,48 km, a powierzchnia zlewni 344,88 km². „Elbląg do Młynówki” jest jcw silnie zmienioną ze względu na zabudowę poprzeczną i regulacje. Leży w obszarze dorzecza Wisły w regionie wodnym Dolnej Wisły. Górny odcinek rzeki Elbląg – od źródeł do jeziora Drużno – potocznie nazywany jest rzeką Dzierzgoń. Zlewnia jcw „Elbląg do Młynówki” jest obszarem rolniczym o zróżnicowanej rzeźbie od pagórkowatej na Pojezierzu Iławskim o deniwelacjach osiągających lokalnie 50 m, do zupełnie płaskiej na Żuławach Wiślanych. W granicach zlewni jcw znajduje się obszar Natura 2000 „Lasy Iławskie” PLB (280005). Jcw „Elbląg do Młynówki” jest odbiornikiem ścieków komunalnych z miasta Dzierzgonia (woj. pomorskie) i ścieków bytowych z oczyszczalni w Starym Dolnie w ilości około 13 m³/d (dane ze sprawozdania za korzystanie ze środowiska w 2014 r.). Badania jakości wody w 2014 roku prowadzono w zakresie monitoringu diagnostycznego, operacyjnego i obszarów chronionych w punkcie pomiarowo – kontrolnym „Elbląg – Stare Dolno”.

Na podstawie elementów biologicznych i fizykochemicznych oraz specyficznych zanieczyszczeń syntetycznych i niesyntetycznych z grupy 3.6. potencjał ekologiczny jednolitej części wód „Elbląg do Młynówki” **oceniono jako umiarkowany**. Wskaźnikami decydującymi były fitobentos i makrofity. Do oceny stanu ekologicznego nie ujęto ichtiofauny z uwagi na znaczną rozbieżność z oceną pozostałych elementów biologicznych. Stan chemiczny oceniono jako poniżej dobrego (przekroczenia WWA – benzo(g,h,i)peryleny i indeno(1,2,3-cd)pirenu). Wymagania dla obszarów chronionych nie zostały spełnione.

Stan jednolitej części wód określono jako zły.

PLRW200005499 ELBLĄG OD MŁYNÓWKI DO UJŚCIA WRAZ Z JEZIOREM DRUŻNO³

Jednolita część wód o nazwie „Elbląg od Młynówki do ujścia wraz z jeziorem Drużno” obejmuje powierzchnię zlewni wynoszącą 501,9 km². Długość cieków w jcw wynosi 197,25 km. Rzeka Elbląg należy do dorzecza Wisły w regionie wodnym Dolnej Wisły. Średni przepływ rzeki w przekroju ujściowym wynosi 8,6 m³/s. Poziom wód w rzece uzależniony jest od dopływu z dorzecza oraz stanu wody na Zalewie Wiślany.

² Raport o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego w 2014 roku

³ Raport o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego w 2014 roku

Przy silnych wiatrach z kierunku północnego i północno-wschodniego następuje cofka i wlewanie słonawych wód zalewowych do rzeki. Kierunek przepływu wody jest wtedy odwrotny tj. od Zalewu do jeziora Drużno, czyli w górę rzeki. Zmiany kierunku przepływu wód w rzece powodują duże wahania zasolenia oraz resedymencję osadów dennych. Elbląg skupia w sobie wszystkie niekorzystne cechy rzeki nizinnej i skanalizowanej, które decydują o stanie czystości oraz intensywności procesów samooczyszczania: minimalny spadek, leniwy przepływ, a czasami jego brak, postępująca eutrofizacja powodująca zarastanie dna i brzegów oraz duża ilość osadów dennych. Dorzecze rzeki Elbląg posiada rozgałęziony układ hydrograficzny, a przeważającą jego część stanowi zlewnia jeziora Drużno. Bezpośrednio do rzeki Elbląg wpływa kilka niewielkich cieków (Fiszewka, Tyna, Kumiela i Babica). Główne zasilanie rzeki Elbląg pochodzi z jeziora Drużno.

JCW „Elbląg od Młynówki do ujścia wraz z jez. Drużno” leży na obszarze objętym ochroną Natura 2000 – „Zalew Wiślany” (PLB280010), „Zalew Wiślany i Mierzeja Wiślana” (PLH280007), „Jezioro Drużno” (PLB280013) i „Jezioro Drużno” (PLH280028). W północno-wschodniej części zlewni znajduje się Park Krajobrazowy Wysoczyzny Elbląskiej. Ponadto na obszarze zlewni występują cztery rezerваты przyrody (Jezioro Drużno, Zatoka Elbląska, Dęby w Krukach Pasłęckich, Lenki). Rzeka Elbląg wykorzystywana jest jako szlak żeglugowy. Poprzez Kanał Jagielloński i Nogat posiada połączenie z Wisłą, a Kanałem Elbląskim łączy się z Ostródą i Iławą. Na rzece znajduje się Port Morski w Elblągu. Woda z rzeki pobierana jest do celów technologicznych przez zakłady przemysłowe miasta Elbląga, a w okresach suszy, za pomocą systemu melioracyjnego, może być wykorzystana do nawadniania obszarów rolniczych na Żuławach. Do jcw „Elbląg od Młynówki do ujścia wraz z jez. Drużno” odprowadzane są ścieki z mechaniczno-biologicznej oczyszczalni z miasta Elbląga w ilości około 19 350 m³/d. Dodatkowo ładunek zanieczyszczeń wprowadzany jest za pośrednictwem licznych dopływów. Badania jakości wody w 2014 roku prowadzono w zakresie monitoringu operacyjnego i obszarów chronionych w ppk „Elbląg – Nowakowo”.

Klasyfikacja jednolitej części wód „Elbląg od Młynówki do ujścia wraz z jez. Drużno” w oparciu o elementy biologiczne i fizykochemiczne oraz specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne z grupy 3.6. **wskazuje na zły stan ekologiczny**, o czym zadecydowały elementy biologiczne (makrobezkręgowce bentosowe). Stan chemiczny określono jako poniżej dobrego (przekroczenia związków tributyllocyny – 2012 r. i WWA – benzo(g,h,i)peryenu i indeno(1,2,3-cd)pirenu – 2014 r.). Wymagania dla obszarów chronionych nie zostały spełnione.

Stan jednolitej części wód określono jako zły.

Ramowa Dyrektywa Wodna, ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej, zobowiązuje kraje Unii Europejskiej do skoordynowanych działań w zakresie wód śródlądowych, w tym wód podziemnych.

Miasto Elbląg leży na terenie dwóch JCWPd: 18 i 19.

Obszar JCWPd 18 obejmuje zlewnię Rzeki Elbląg. Wody podziemne występują w bezpośrednim kontakcie z systemami polderowymi i kontaktują się z wodami morskimi. Stany wód podziemnych regulowane są pracą systemów polderowych i bezpośrednio wpływają na ekosystemy gruntowo-wodne basenu Jeziora Drużno. Na skutek wieloletniej eksploatacji nastąpiły trwałe zmiany w hydrodynamice i hydrochemii wód podziemnych. Zasadnicze znaczenie dla zaopatrzenia mieszkańców Elbląga i Żuław ma poziom plejstoceno - holoceni w rejonie Nogatu oraz tzw. poziom „różnowiekowy” we wschodniej części JCWPd 18.

Obszar JCWPd 19 obejmuje zlewnie Pasłęki i Rzeki Elbląg. Główne poziomy wodonośne występują w obrębie plejstocenu i paleogenu. Prawdopodobnie, lokalnie, wody podziemne występują również w utworach neogenu. W strefie brzegowej płytkie warstwy wodonośne są narażone na ingresje wód morskich.

Tabela 5. Ocena stanu JCWPd 18 i JCWPd19

Jednolita część wód podziemnych (JCWPd)		Lokalizacja				Ocena stanu		Ocena ryzyka	Derogacje	Uzasadnienie derogacji
Europejski kod JCWPd	Nazwa JCWPd	Region wodny	Obszar dorzecza		RZGW	ilościowe	chemiczne			
			Kod	Nazwa						
PLGW24 0018	18	region wodny Dolnej Wisły	2000	obszar dorzecza Wisły	RZGW w Gdańsku	dobry	dobry	niezagrożona	-	-
PLGW24 0019	19	region wodny Dolnej Wisły	2000	obszar dorzecza Wisły	RZGW w Gdańsku	dobry	dobry	niezagrożona	-	-

Źródło: Program wodno-środowiskowy kraju

4.3. KLIMAT AKUSTYCZNY

Głównym źródłem hałasu, którego uciążliwość jest odczuwalna przez największą grupę mieszkańców miasta Elbląga jest hałas drogowy. Hałas przemysłowy ma jedynie niewielkie znaczenie lokalne. Hałas kolejowy i tramwajowy można całkowicie pominąć.

W 2013 r. sporządzono Program ochrony środowiska przed hałasem dla Miasta Elbląg, oparty o Mapę Akustyczną miasta Elbląga, opracowaną w czerwcu 2012 r. oraz aktualizację ww. Mapy Akustycznej opracowaną w marcu 2013 roku, w związku z wejściem w życie Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 1 października 2012 r. zmieniającego dotychczasowe obowiązujące dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku.

Na podstawie ww. map, wskazano dla poszczególnych źródeł hałasu obszary najbardziej narażone, dla których wielkość przekroczeń i wartość wskaźnika M jest największa tzn. są to obszary, na których występują zarówno duże przekroczenia wartości dopuszczalnych oraz są one zamieszkałe przez dużą liczbę osób. Przy identyfikacji obszarów zagrożeń nie brano pod uwagę niewielkich obszarów, dla których wartość wskaźnika M <1.

Tabela 6. Obszary najbardziej narażone na hałas drogowy wyodrębnione na podstawie Mapy Akustycznej miasta Elbląg

Lp.	Nazwa obszaru	Wartość wskaźnika M wg Mapy Akustycznej
1	ul. Robotnicza I (na odcinku od ul. Browarnej do ul. Brzozowej)	38,80
2	Aleja Grunwaldzka I (na odcinku od ul. Polnej do ul. Sadowej)	22,68
3	ul. Robotnicza II (na odcinku od ul. Brzozowej do ok. 200 m za skrzyżowaniem z ul. Pionierską)	16,90

Lp.	Nazwa obszaru	Wartość wskaźnika M wg Mapy Akustycznej
4	Aleja Grunwaldzka II (na odcinku od ul. A. Grottgera do ul. Rawskiej)	14,76
5	ul R. Traugutta I (na odcinku od ul. Nowowiejskiej do ul M. Kopernika)	14,07
6	ul. 12 Lutego (na odcinku od ul. Generała Grota - Roweckiego do ok. 200 za skrzyżowaniem z ul Trybunalską)	13,52
7	ul. Robotnicza III (na odcinku od ul. Królewieckiej do ul Teatralnej)	12,73
8	ul. A. Mickiewicza (na odcinku od Alei Grunwaldzkiej do ul. Woj. Polskiego)	12,42
9	ul. Hetmańska (na odcinku od Alei Tysiąclecia do ul. Generała Grota - Roweckiego)	12,37
10	ul. Browarna I (od ul. Brzeskiej do ul. Lubrańckiej)	10,62
11	ul. Generała Józefa Bema (na odcinku od ul. A. Mickiewicza do ul. Wł. Reymonta)	9,74
12	ul. Królewiecka I (na odcinku od ul. Częstochowskiej do ok. 50 m za skrzyżowaniem z ul. Smolną)	7,84
13	ul. Zagonowa (na odcinku od ul. Malborskiej do ul. Piaskowej)	7,72
14	ul. Nowodworska (na odcinku ok. 250 m od skrzyżowania z ul. ul. Grochowską)	7,34
15	ul. T. Kościuszki i ul. E. Orzeszkowej (na odcinku od ul. E. Orzeszkowej do ul. Generała Józefa Bema)	7,25
16	ul. Orła (na odcinku od ul. Warszawskiej do ul. Szańcowej)	7,23
17	ul. Browarna II (od ul. Robotniczej do ok. 150 m za skrzyżowaniem z ul. Jaśminową)	6,05
18	ul. Pułkownika St. Dąbka (na odcinku od ul. Brzozowej do ul. Pionierskiej)	5,82
19	ul. H. Sienkiewicza (na odcinku od ul. Agrykola do ok. 120 m za skrzyżowaniem z ul. Wspólną)	4,89
20	ul. M. Beniowskiego (na odcinku od Alei J. Piłsudskiego do ul. Pionierskiej)	4,62
21	ul. Klonowa i ok. 120 m ul. Dębowej od skrzyżowania z ul. Klonową przy S7	3,88
22	ul. Rawska (od ul. Przyjaźni do ok. 150 m za skrzyżowaniem z ul. Pabianicką)	2,28
23	ul. R. Traugutta II (na odcinku od ul. Nowowiejskiej do ul. Słonecznej)	2,26
24	ul. Królewiecka II (na odcinku ul. K. Szymanowskiego do ul. Pułkownika Stanisława Dąbka)	1,09
	Razem	246,88

Źródło: Program ochrony środowiska przed hałasem dla miasta Elbląg

Tabela 7. Szacunkowa liczba osób z dokładnością do stu narażona na hałas od poszczególnych źródeł oceniany wskaźnikiem L_{DWN}

Szacunkowa liczba osób z dokładnością do stu narażona na hałas od poszczególnych źródeł oceniany wskaźnikiem L_{DWN}				
Poziom w dB		Hałas drogowy	Hałas szynowy (łącznie tramwajowy i kolejowy)	Hałas przemysłowy
< 55		26600	119300	125600
55	60	26300	3900	400
60	65	31500	2600	100
65	70	30200	400	100
70	75	11100	0	0
> 70		500	0	0

Źródło: Program ochrony środowiska przed hałasem dla miasta Elbląg

L_{DWN} - Długookresowy średni poziom dźwięku A (wskaźnik hałasu dla pory dziennej, wieczornej i nocnej)

Tabela 8. Szacunkowa liczba osób z dokładnością do stu narażona na hałas od poszczególnych źródeł oceniany wskaźnikiem L_N

Szacunkowa liczba osób z dokładnością do stu narażona na hałas od poszczególnych źródeł oceniany wskaźnikiem L_N				
Poziom w dB		Hałas drogowy	Hałas szynowy (łącznie tramwajowy i kolejowy)	Hałas przemysłowy
< 55		53900	121300	126000
55	60	32200	3200	100
60	65	29700	1600	0
65	70	10100	100	100
70	75	300	0	0
> 70		0	0	0

Źródło: Program ochrony środowiska przed hałasem dla miasta Elbląg

L_N - Długookresowy średni poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB), wyznaczony w ciągu wszystkich pór nocy w roku, rozumianych jako przedział czasu od godziny 22.00 do godziny 6.00 (wskaźnik hałasu dla pory nocnej)

Przytoczone w Programie ochrony środowiska przed hałasem dla miasta Elbląg wyniki analizy statystycznej o stanie warunków akustycznych środowiska pokazują, że dla **hałasu drogowego** ocenianego wskaźnikiem

L_{DWN} , warunki oceniane jako „niedobre” występują na powierzchni 0,285 km². Na obszarze tym znajduje się 1870 lokali mieszkalnych, zamieszkałych łącznie przez ok. 5750 osoby. Dla wskaźnika L_N (pora nocna) warunki określone jako „niedobre” występują na powierzchni 0,074 km². Na tym obszarze znajduje się 1080 lokali zamieszkałych przez 3140 osób. Dla hałasu drogowego nie zidentyfikowano warunków określanych jako „złe” lub „bardzo złe”.

W przypadku hałasu drogowego zidentyfikowane zostały również przekroczenia poziomów dopuszczalnych na obszarach, na których znajdują się szpitale i inne budynki służby zdrowia oraz na terenach z zabudową związaną ze stałym lub wielogodzinnym pobytem dzieci i młodzieży.

Dla **hałasu przemysłowego** ocenianego wskaźnikiem L_{DWN} , całkowita wielkość obszarów, dla których warunki akustyczne oceniane wskaźnikiem L_{DWN} określane są jako „niedobre”, wynosi 0,024 km². Na tej powierzchni znajduje się 154 lokale mieszkalne, zamieszkałe przez 397 osoby. Dla wskaźnika oceny hałasu L_{DWN} , nie zidentyfikowano warunków określanych jako „złe” lub „bardzo złe”. Dla wskaźnika L_N całkowita wielkość obszarów, na których warunki określane są jako „niedobre” wynosi 0,009 km². Na tym obszarze znajdują się 82 lokale mieszkalne, zamieszkałe przez 197 osoby.

Dla **hałasu tramwajowego** zidentyfikowano jedynie niewielki obszar o powierzchni 0,001 km², dla którego warunki akustyczne oceniane zarówno wskaźnikiem L_{DWN} jak i L_N można określić jako „niedobre”. Na obszarze tym nie ma lokali mieszkalnych. Poza tym nie zidentyfikowano zagrożeń hałasem tramwajowym w odniesieniu do któregośkolwiek terenu chronionego przed hałasem, zarówno dla wskaźnika L_{DWN} , jak i L_N . Dla hałasu kolejowego nie zidentyfikowano warunków określanych jako „niedobre”, „złe” lub „bardzo złe” w odniesieniu do któregośkolwiek terenu chronionego przed hałasem, zarówno dla wskaźnika L_{DWN} , jak i L_N .

4.4. STAN ZASOBÓW PRZYRODNICZYCH

Zasoby środowiska przyrodniczego miasta Elbląga tworzą⁴:

- lasy, w tym lasy ochronne – o bardzo dużych, dużych i średnich potencjałach faunistycznym, florystycznym, produkcji tlenu i regeneracji oraz o dużym i średnim potencjale retencji wody; bardzo duża, duża i średnia bioróżnorodność
- wody powierzchniowe – o dużym i średnich potencjałach faunistycznych i florystycznych; duże i średnie potencjały retencji wody; średnia bioróżnorodność
- zadrzewienia i zakrzewienia – o średnich potencjałach faunistycznym, florystycznym, produkcji tlenu i regeneracji powietrza oraz o średnim potencjale retencji wody; średnia bioróżnorodność
- tereny podmokłe z szuwarami i zaroślami – o dużych i średnich potencjałach faunistycznym
- łąki wilgotne i łąki świeże z płytkimi wodami gruntowymi, z glebami torfowymi i mułowotorfowymi – o dużych i średnich potencjałach faunistycznym, florystycznym, produkcji tlenu, regeneracji powietrza i retencji wody; duża i średnia bioróżnorodność
- roślinność parków – o dużych i średnich potencjałach faunistycznym, florystycznym, produkcji tlenu i retencji wody; duża i średnia bioróżnorodność
- pomniki przyrody – uznanych zostało 74 pomniki przyrody, w tym pojedyncze drzewa, grupy drzew i głązy
- korytarze ekologiczne i trasy migracyjne zwierząt
- tereny rolnicze z gruntami w klasach bonitacyjnych II, III, IV – gleby o bardzo dużym, dużym i średnim potencjale rolniczym;

⁴ Źródło: „Prognoza oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu „Strategia Rozwoju Elbląga 2020+”, 2014

- walory krajobrazowe – szczególnie w Parku Krajobrazowym Wysoczyzna Elbląska i Obszarze Chronionego Krajobrazu Wysoczyzna Elbląska – Zachód.

W granicach administracyjnych miasta Elbląga występują **obszary chronione** w rozumieniu ustawy o ochronie przyrody:

- Obszar Natura 2000 PLH 280029 Doliny Erozyjne Wysoczyzny Elbląskiej
- Obszar Chronionego Krajobrazu Wysoczyzny Elbląskiej - Zachód
- Park Krajobrazowy Wysoczyzny Elbląskiej
- 74 pomniki przyrody.

Doliny Erozyjne Wysoczyzny Elbląskiej PLH 280029⁵

Obszar zajmuje północno - zachodnią część Wysoczyzny Elbląskiej wyraźnie odróżniającą się geomorfologicznie od otaczających ją obszarów. Trzon Wysoczyzny tworzy morena dena falista (o deniwelacjach dochodzących do 10 - 15 m) z nieckami denudacyjno - akumulacyjnymi oraz wzniesieniami moren czołowych, kemów i drumlinów osiagających w okolicach miejscowości Pagórki wysokość 180,9 m n.p.m. Północno - zachodnia krawędź Wysoczyzny Elbląskiej stromo opada ku Zalewowi Wiślanemu odcinając się od płaskich, w przewadze aluwialnych terenów nadzalewowych. Obszar ten uległ porozcinaniu na fragmenty różnej wielkości. U podnóża wzniesień można zaobserwować dość dużą liczbę drobniejszych form erozyjnych w postaci pagórków ostańcowych różnych kształtów. Na stokach Wysoczyzny od strony Zalewu Wiślanego, na odcinku od Elbląga do Fromborka występują fragmenty martwego klifu. Jego zbocza odsunięte są od linii wody obecnego Zalewu Wiślanego i nie są już podmywane przez fale. Podcięcia stokowe zostały utworzone w wyniku abrazji fal dawnego morza litorynowego, istniejącego około 6 tysięcy lat temu. Specyficzna rzeźba terenu Wysoczyzny Elbląskiej jest powiązana z bogato rozwiniętą siecią wód powierzchniowych. Są to głównie potoki spływające promieniście w kierunku Zalewu Wiślanego i jeziora Drużno. Gliniaste podłoże i duże spadki terenu przyczyniły się do intensywnego rozwoju procesów erozyjnych, szczególnie erozji wodnej, której wynikiem są głęboko wcięte w podłoże koryta rzeczne z licznymi bystrzami. Najbardziej urozmaiconą krajobrazowo częścią obszaru jest strefa krawędziowa, w której deniwelacje dochodzą tu do 60 m. Rzeźbę urozmaicającą głębokie doliny rzeczne Stradanki, Grabianki, Olszanki, Suchacza i Kamienica wraz z dopływami. Działalność erozyjna wód płynących spowodowała odsłonięcie w wielu miejscach głazów narzutowych. Uzupełnieniem sieci hydrograficznej są zlokalizowane w części wierzchowinowej oczka wodne i mokradła. W dolinach erozyjnych wykształciły się najcenniejsze na Wysoczyźnie Elbląskiej siedliska przyrodnicze kwalifikujące obszar do objęcia siecią Natura 2000. Wśród lasów Podokręgu Elbląskiego (Wysoczyzny Elbląskiej) wyraźnie dominują buczyny, występujące tu w pełnej zmienności siedliskowej, od mniej częstej kwaśnej buczyny niżowej *Luzulo pilosae* - *Fagetum*, po różne postacie żyznej buczyny pomorskiej (*Galio odorati* - *Fagetum*). Mniejsze powierzchnie leśne zajmują fitocenozy zespołu subatlantyckiego grądu *Stellario* - *Carpinetum*, zróżnicowanego ekologicznie na ubogie postaci wierzchowinowe, typowe - zboczowe i żyzne występujące u podstawy stoków. Na wielu stanowiskach w grądach i lasach mieszanych rosną jeszcze dość liczne okazy starych dębów. Na terenie Parku Krajobrazowego Wysoczyzny Elbląskiej oprócz wspomnianych wcześniej zbiorowisk leśnych występują łąg jesionowo - olszowy *Fraxino* - *Alnetum*, oles porzeczkowy *Ribeso nigri* - *Alnetum* i bardzo rzadki na niżu podgórski łąg jesionowy *Carici remotae* - *Fraxinetum*. Udział fitocenoz tych trzech zespołów jest niewielki, i ogranicza się jedynie do wąskich pasów wzdłuż cieków wodnych lub do niewielkich powierzchni na wsięgkach (TOKARZ 1961) Duża różnorodność siedlisk, dynamiczna konfiguracja terenu i różnice klimatyczne sprawiają, że świat zwierząt "Dolin erozyjnych Wysoczyzny Elbląskiej" jest bardzo urozmaicony i bogaty. Przez omawiany obszar przebiega bardzo ważny korytarz migracyjny ptaków, ciągnący się wzdłuż wybrzeża morskiego od Zatoki Botnickiej do Gibraltar (szlak

⁵ Wg Standardowego Formularza Danych – Natura 2000, www.natura2000.gdos.gov.pl

skandynawsko - iberyjski). Fakt ten ma decydujący wpływ na bogactwo gatunkowe i ilościowe ptaków przelotnych, zimujących, odpoczywających i żerujących na tym terenie i w jego najbliższym sąsiedztwie. Na terenie prowadzonych badań stwierdzono występowanie sześciu gatunków kręgowców. Najcenniejszym gatunkiem występującym na tym terenie jest *Canis lupus*, którego liczebność stanowi istotną część krajowej populacji. Gęsta sieć śródleśnych strumieni, oczek wodnych i podmokłych terenów warunkuje występowanie gatunków, których biologia związana jest ze środowiskiem wodnym. Występuje tu *Lutra lutra*, *Triturus cristatus*, *Bombina bombina*, *Lampetra planeri* oraz *Cobitis taenia*. Na podmokłych łąkach występuje nielicznie *Lycaena dispar*. Ponadto, stwierdzono tu 112 gatunków lęgowych ptaków, w tym 20 gatunków ptaków wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG oraz 16 gatunków ptaków migrujących nie wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG.

Jakość i znaczenie obszaru

Niewątpliwie wartością przyrodniczą obszaru "Doliny Erozyjne Wysoczyzny Elbląskiej" jest jej ukształtowanie terenu i położenie. Głębokie, silnie powcinane doliny erozyjne z licznymi źródłami zasilającymi czyste strumienie o charakterze górskich potoków to prawdziwe ostoje rzadkich gatunków roślin i zwierząt. Głównymi zbiorowiskami budującymi lasy są buczyny, występujące tu w pełnej zmienności siedliskowej. Rosnące tu drzewostany bukowe na wielu powierzchniach zachowały charakter niemalże lasów naturalnych. Duże wysokości względne i wysoki stopień nachylenia zboczy znacznie utrudniają w tym terenie gospodarkę leśną a nawet ją całkowicie wykluczają. Ograniczona działalność człowieka sprawiła, że zbiorowiska te charakteryzują się różnowiekowym drzewostanem, występowaniem licznych powierzchni ze starodrzewem bukowym i dużą ilością nagromadzonego martwego drewna o różnym stopniu rozkładu. Fakt ten potwierdzają badania lichenologiczne przeprowadzone w latach 2001-2004 (SZYMCZYK 2007, SZYMCZYK & ZALEWSKA 2008) z wykorzystaniem porostów - wskaźników dobrze zachowanych zbiorowisk leśnych świadczących o ich ciągłości ekologicznej (wg CZYŻEWSKA & CIEŚLIŃSKI 2003). Drugim bardzo ważnym elementem przyrodniczym na tym obszarze jest występowanie roślin górskich i podgórskich. Spośród występujących w dolinach erozyjnych siedlisk wymienionych w Załączniku I na szczególną uwagę zasługuje zespół podgórskiego łągu jesionowego *Carici remote-Fraxinetum*. Zespół ten w Polsce występuje na trzech obszarach: sudeckim, karpackim i niżowym. Zbiorowisko to jest rzadkie na terenie Pomorza Gdańskiego, a w Polsce północno-wschodniej nie było nigdy podawane. Na obszarze proponowanym do włączenia w sieć NATURA 2000 zespół ten wykształca się w małych okrajkach, wokół cieków wodnych, u podnóża większych wzniesień, względnie na płaskich progach zboczy, z których wycieka woda. Fauna Dolin Erozyjnych Wysoczyzny Elbląskiej jest bardzo zróżnicowana, odnajdujemy tu gatunki spotykane zarówno na niżu, podgórskie i górskie. Jest to możliwe dzięki znacznym różnicom wysokości jak i specyficznemu mikroklimatowi tego terenu. Bardzo ciekawą grupą występującą na obszarze Dolin Erozyjnych Wysoczyzny Elbląskiej są ssaki. Stwierdzono tu obecność 43 gatunków, w tym 25 to gatunki chronione. Żyją tu między innymi: *Lutra lutra*, *Glis glis*, *Muscardinus avellanarius* oraz *Canis lupus*. Wykazano również 5 gatunków gadów i 13 gatunków płazów, w tym gatunki podlegające ochronie prawnej, takie jak: *Vipera berus*, *Natrix natrix*, *Anguis fragilis*, *Triturus cristatus*, *Bombina bombina*, *Hyla arborea*, *Pelobates fuscus*, *Rana temporaria* oraz *Bufo bufo*. W strumieniach, z uwagi na ich wielkość, nie ma zbyt wiele gatunków ryb, jednak ze względu na ich górski charakter i połączenie z Zalewem Wiślanym spotykamy tutaj chronione gatunki takie jak *Lampetra planei* i *Cobitis taenia*. Najliczniejszą w gatunki grupą zamieszkującą Doliny Erozyjne Wysoczyzny Elbląskiej są owady w trakcie rocznych badań stwierdzono ponad 300 gatunków owadów, a kolejne czekają nadal na odkrycie. Najbardziej interesujące z nich to *Lycaena dispar*, *Carabus coriaceus*, *Carabus granulatus*, *Carabus cancellatus*, *Carabus arvensis*, *Carabus nemoralis*, *Carabus hortensis*, *Carabus glabratus*, *Carabus violaceus*, *Carabus auronitens*, *Calosoma inquisitor*, *Dorcus parallelipedus*, *Platycerus caprea*. Występują tu gatunki niespotykane na niżu i choć nie są to gatunki rzadkie, potwierdzają wartość przyrodniczą tego obszaru. Szczególnie interesująca jest występująca tu awifauna. W Parku możemy spotkać niemal 190 gatunków ptaków, w tym 112 gatunki ptaków gniazdujących. Spośród licznych gatunków gniazdujących i odwiedzających opisywany obszar na uwagę

zasługują: *Haliaeetus albicilla*, *Pernis apivorus*, *Accipiter gentilis*, *Accipiter nisus*, *Aquila pomarina*, *Pandion haliaetus*, *Buteo lagopus*, *Grus grus*, *Ciconia nigra*, *Tadorna tadorna*, *Columba oenas*, *Alcedo atthis*, *Picus viridis*, *Motacilla cinerea*.

Zagrożenia i presje dla obszaru wskazane w Standardowym Formularzu Danych to m.in.:

- pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych / obiektów rekreacyjnych
- tereny zurbanizowane, tereny zamieszkałe
- drogi, autostrady
- ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe
- sporty i różne formy czynnego wypoczynku rekreacji, uprawiane w plenerze
- wycinka lasu
- pozyskiwanie / usuwanie roślin lądowych
- pozbywanie się obojętnych chemicznie materiałów
- nawożenie /nawozy sztuczne/
- abiotyczne (powolne) procesy naturalne – erozja.

Park Krajobrazowy Wysoczyzny Elbląskiej

Park Krajobrazowy Wysoczyzny Elbląskiej został utworzony w 1985 roku w celu zachowania i ochrony walorów przyrodniczych i krajobrazowych zachodniej części falistej wysoczyzny morenowej zwanej Wzniesieniami Elbląskimi. Park położony jest w województwie warmińsko-mazurskim w granicach gmin: Tolkmicko, Milejewo, Elbląg oraz miasta Elbląga. Zajmuje powierzchnię 13.732 ha. Jego otulina, licząca 22.948 ha, mająca zabezpieczać Park przed zagrożeniami zewnętrznymi, wchodzi w całości w skład Obszarów Chronionego Krajobrazu Wysoczyzny Elbląskiej Wschód i Zachód. Lasy porastające obszar Parku zajmują 50,3% jego powierzchni, wody powierzchniowe - 1,1%, użytki rolne - 37,3%, tereny zabudowane i inne – 11,3%. Park charakteryzuje się dużą różnorodnością szaty roślinnej, będącą wynikiem bogactwa rzeźby terenu i zróżnicowania siedlisk przyrodniczych. Ponad połowa obszaru Parku porośnięta jest lasami, głównie liściastymi, z przewagą buka i dębu. Drzewostan uzupełniają: jesiony, graby, klony i olsze. Pospolite w innych rejonach kraju sosny i świerki są tu raczej rzadkie. Najcenniejsze fragmenty zbiorowisk leśnych znajdują się w obrębie czterech rezerwatów przyrody: „Buki Wysoczyzny Elbląskiej” z występującym tu zespołem buczyny pomorskiej, „Kadyński Las” ze starodrzewem bukowo - dębowym i cennymi gatunkami roślin występującymi w runie leśnym, „Dolina Stradanki” - obejmującym wąski pas lasu porastającego strome skarpy głębokich wąwozów rzeki Stradanki i części jej dopływów oraz „Nowinka” - obejmującym izolowany kompleks leśny rozciągający się na południowy wschód od Tolkmicka. W Parku rośnie wiele rzadkich, w tym także podlegających ochronie roślin. Na szczególną uwagę zasługują gatunki charakterystyczne dla obszarów górskich i podgórskich, między innymi: pióropusznik strusi, lilia złotogłów, żebrowiec górski, czosnek niedźwiedzi, lepiężnik biały, tojad dzióbaty czy przetacznik górski. Na terenie Parku ustanowiono 307 pomników przyrody (w tym 285 pojedynczych drzew i ich grup) oraz 22 głazy narzutowe (między innymi tkwiący u brzegów Zalewu Wiślanego znany jako „Święty Kamień”).⁶

Obszar Chronionego Krajobrazu Wysoczyzny Elbląskiej – Zachód

W obszarze tym znajduje się północna i wschodnia część miasta Elbląga. Granica OChK w większości pokrywa się z otuliną Parku Krajobrazowego Wysoczyzny Elbląskiej. Obszar ustanowiony Rozporządzeniem Nr 112 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 3 listopada 2008 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Wysoczyzny Elbląskiej – Zachód (Dz. Urz. Woj. Warmińsko-Mazurskiego z 2008 r. Nr 176, poz. 2580).

⁶ Źródło: <http://parkikrajobrazowewarmiimazur.pl/>

Pomniki przyrody

Na terenie miasta Elbląga znajdują się 74 pomniki przyrody. Zgodnie z Rejestrem pomników przyrody prowadzonym przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie pośród objętych ochroną obiektów znajduje się 65 pomników ożywionych - drzew lub zespołów drzew oraz 6 nieożywionych - głązów lub zespołów głązów.

Głązy:

- Diabelski Kamień - las Bażantarnia, w korycie rzeki „Srebrny Potok” (nr ewid. 215/68)
- Głaz na szlaku czerwonym ok. 100 m na wschód od Diabelskiego Kamienia (nr ewid. 63/92)
- 6 sztuk głązów w Nadleśnictwie Elbląg, Leśnictwo Dębica, oddz. 344a, b (nr ewid. 34/93)
- 6 sztuk głązów w Nadleśnictwie Elbląg, Leśnictwo Dębica, oddz. 345f (nr ewid. 36/93)
- 6 sztuk głązów w Nadleśnictwie Elbląg, Leśnictwo Dębica, oddz. 345F (nr ewid. 35/93)
- Głaz w Nadleśnictwie Elbląg, Leśnictwo Jagodno, oddz. 238A (nr ewid. 253/98)

Wśród drzew ochroną objęte są wybrane okazy takich gatunków jak: dąb szypułkowy *Quercus robur*, topola biała *Populus alba*, buk pospolity odm. purpurowa *Fagus sylvatica 'Atropunicea'*, platan klonolistny *Platanus acerifolia*, lipa drobnolistna *Tilia cordata* - 4 odrośla, kasztanowiec zwyczajny *Aesculus hippocastanum*, wiąz *Ulmus*, modrzew europejski *Larix decidua*, jesion wyniosły *Fraxinus excelsior*, grab pospolity *Carpinus betulus*, miłorząb dwukłapowy *Ginkgo biloba*, orzech czarny *Juglans nigra*, leszczyna turecka *Corylus colurna*, świerk pospolity *Picea abies*.

Pełna lista wraz z opisem lokalizacji znajduje się na stronie Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Olsztynie <http://bip.olsztyn.rdos.gov.pl/rejestry-form-ochrony-przyrody>

5. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA

Na podstawie przeprowadzonej w projekcie Programu analizy SWOT zdefiniowano kluczowe problemy miasta Elbląga. Część z nich dotyczy także ochrony środowiska:

- Niska emisja (niskiej jakości opał powodujący zagrożenia zdrowotne).
- Duże natężenie hałasu drogowego i kolejowego
- Zły stan infrastruktury drogowej.
- Brak terenów zielonych do rekreacji.

Prognoza oddziaływania na środowisko Planu gospodarki niskoemisyjnej dla miasta Elbląga precyzuje główny problem w zakresie ochrony powietrza: „do najważniejszych problemów wymagających rozwiązania należy zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych oraz ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza w celu dotrzymania norm jakości powietrza w strefach, w których zostały one przekroczone.”

Z katalogu kluczowych problemów ochrony środowiska wskazanych w *Prognozie oddziaływania na środowisko Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko Mazurskiego do roku 2025* wybrano te, które mogą dotyczyć miasta Elbląga:

- Nieuporządkowana urbanizacja na obszarach cennych przyrodniczo, lokalizacja zabudowy lotniskowej w bezpośrednim sąsiedztwie obszarów wrażliwych np. strefy brzegowej jezior, samowola budowlana;
- Fragmentacja krajobrazu i powstawanie barier dla migracji zwierząt w wyniku rozwoju infrastruktury drogowej;

- Eutrofizacja wód wynikająca z odprowadzaniem do wód i gleb nieoczyszczonych lub niewłaściwie oczyszczonych ścieków komunalnych i przemysłowych, a także zanieczyszczeń związanych z rozwojem turystyki;
- Presja inwestorów do lokalizowania inwestycji mogących znacząco oddziaływać na środowisko na obszarach chronionych lub w ich sąsiedztwie
- Niekontrolowane uwalnianie zanieczyszczeń w wyniku powodzi i podtopień.
- Niska emisja pochodząca z niedużych obiektów usługowych ogrzewanych indywidualnie oraz palenisk domowych, gdzie podstawowym paliwem jest węgiel kamienny; spalanie odpadów;
- Niewystarczająca liczba zakładów przemysłowych posiadających urządzenia do redukcji zanieczyszczeń gazowych i pyłowych;
- Wzrost wielkości emisji z transportu drogowego wynikający z wzrostu natężenia ruchu pojazdów. Dodatkowymi czynnikami zwiększającymi zużycie paliwa i emisję zanieczyszczeń jest brak płynności ruchu, nieodpowiedni stan nawierzchni dróg oraz wyeksploatowany tabor samochodowy;
- Przewidywany wzrost emisji HFCs.
- Emisja hałasu komunikacyjnego drogowego: poprzez wzrost liczby samochodów, wzrost przewozów transportem samochodowym w relacjach międzynarodowych, nieprawidłowo rozwiązane układy komunikacyjne, nieodpowiedni stan nawierzchni jezdni, niezadowolający stan techniczny pojazdów oraz nadmierna prędkość jazdy;
- Emisja hałasu komunikacyjnego lotniczego: przewiduje się wzrost zagrożenia hałasem lotniczym. Wiąże się to z rozwojem komunikacji lotniczej obsługiwanej przez małe samoloty i śmigłowce oraz loty na stosunkowo małych wysokościach.
- Emisja hałasu instalacyjnego (przemysłowego): w pobliżu zabudowy mieszkalnej coraz więcej powstaje obiektów o charakterze usługowo-handlowym, które potencjalnie mogą powodować znaczną uciążliwość akustyczną dla mieszkańców;
- Emisja hałasu na akwenach wodnych: używany sprzęt motorowy: łodzie motorowe, skutery wodne i inne, odbywające się na akwenach wodnych i w ich pobliżu letnie imprezy sportowe, kulturalne i inne;
- Rozbudowa sieci przesyłowej wysokiego napięcia w województwie w celu zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego rejonu. Na obszarze całego województwa rozsiane są punktowo stacje bazowe telefonii komórkowej, których ilość wraz z rozwojem telefonii komórkowej stale się zwiększa. Rozwój szerokopasmowego internetu w telefonii komórkowej będzie powodować wzrost ilości stacji bazowych UMTS i LTE umożliwiających szybką transmisję danych.
- Degradacja naturalnego krajobrazu w wyniku nieuporządkowanej urbanizacji oraz rozwoju infrastruktury związanej z energetyką, m.in. napowietrzne linie elektroenergetyczne, elektrownie wiatrowe;
- Pogarszający się stan techniczny tkanki zabytkowej oraz zagrożenie nadmierną komercjalizacją zabytków, bez równoczesnego zachowania ich zabytkowego charakteru i walorów;
- Brak środków finansowych na skuteczną ochronę i zabezpieczenie zabytków;
- Niszczenie zabytków. Niewłaściwe prowadzenie prac budowlanych, konserwatorskich, niezgodnie ze sztuką budowlaną;

- Ekspansja inwestycyjna na obszarach miast i wsi ingerująca w historyczny układ urbanistyczny i ruralistyczny. Ekspansja znaczących, wielkogabarytowych inwestycji lokalizowanych w bezpośrednim sąsiedztwie obszarów cennych kulturowo i krajobrazowo;
- Zagrożenie masową wycinką alei przydrożnych.

6. ANALIZA I OCENA PRZEWIDYWANYCH ZNACZĄCYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO

Program umożliwia realizację szerokiego wachlarza przedsięwzięć zarówno projektów społecznych, którym w dużej mierze jest poświęcony jak i inwestycji infrastrukturalnych, niezbędnych do realizacji tych pierwszych. Wszystkie typy projektów mają na celu poprawę jakości życia mieszkańców w obszarach wskazanych jako kryzysowe. Podzielono je na trzy grupy:

- projekty miękkie - (1) Skierowane do wybranych interesariuszy obszaru zdegradowanego (odbiorcy indywidualni). Cel: zmniejszenie liczby osób wykluczonych. (2) Skierowane do całej społeczności obszaru zdegradowanego lub wybranych grup w tej społeczności. Cele: zmniejszenie liczby osób wykluczonych, pobudzenie lub wykreowanie aktywnej grupy opiniotwórczej, dbającej o interes obszaru zdegradowanego.
- Projekty infrastrukturalne – (1) Niezbędne dla realizacji projektów miękkich. Cel: dostarczenie infrastruktury niezbędnej dla zrealizowania działań miękkich (np. lokale) lub infrastrukturę potrzebną obszarowi zdegradowanemu, wytwarzaną w powiązaniu z projektem miękkim (np. zagospodarowanie przestrzeni publicznych przy wkładzie lokalnych interesariuszy, przy wykorzystaniu m.in. klauzul społecznych). (2) Odpowiadające na zidentyfikowane potrzeby interesariuszy obszaru zdegradowanego, w ścisłym powiązaniu z projektami miękkimi angażującymi interesariuszy. Cel - osiągnięcie efektu identyfikacji z wprowadzanymi zmianami infrastrukturalnymi. (3) Będące inicjatywą władz lokalnych. Cel - realizacja strategicznej wizji rozwoju obszaru zdegradowanego, skonsultowanej z interesariuszami tego obszaru.
- Projekty dodatkowe – (1) Projekty o charakterze instrumentów aktywizujących partnerów prywatnych np. poprzez zachęty podatkowe lub finansowe dla podmiotów zatrudniających osoby zamieszkujące obszar zdegradowany. Cel - podjęcie pożądanych dla obszaru zdegradowanego działań. (2) Projekty dążące do uregulowania sytuacji prawnej, np. tworzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, ustalanie stanu prawnego nieruchomości, przyznanie pierwszeństwa do lokali socjalnych osobom zamieszkałym w obszarze zdegradowanym z nakazem eksmisji i orzeczonym prawem do lokalu socjalnego. Cel – usunięcie barier rozwojowych obszaru zdegradowanego. (3) Projekty komercyjne lub częściowo komercyjne (np. sektora ekonomii społecznej) powiązane z procesem rewitalizacji. Cel - współpraca z inwestorami na rzecz koordynacji planowanych działań rewitalizacyjnych również przy zaangażowaniu kapitału prywatnego w działania prospołeczne.

Typy projektów rewitalizacyjnych „twardych”, które można realizować na obszarach zdegradowanych to: budowa, remont, rozbudowa parkingów, dróg dojazdowych i chodników, nadawanie przestrzeni funkcji społecznych i rekreacyjnych poprzez: tworzenie placów zabaw, budowę siłowni zewnętrznych, wytyczanie nowych i przebudowę istniejących ścieżek rowerowych, umieszczenie na terenach zielonych i parkowych obiektów małej architektury miejskiej, wyznaczenie przestrzeni parkowej do wyprowadzania psów, odnowienie istniejących i budowa nowych obiektów sportowo-rekreacyjnych: boiska, baseny, estetyzacja przestrzeni poprzez ochronę terenów zielonych, nasadzenie nowych drzew, krzewów, poprawa bezpieczeństwa publicznego poprzez: instalację oświetlenia ulicznego, montaż monitoringu, montaż progów zwalniających na jezdniach, ogrodzenie placów dla zabaw itp.

Ocenie możliwych oddziaływań na środowisko poddano konkretne przedsięwzięcia infrastrukturalne

związane z ingerencją w środowisko. Stopień i zakres oddziaływania przedsięwzięć zależeć będzie przede wszystkim od lokalizacji danego przedsięwzięcia, czy będzie ono realizowane na terenach zurbanizowanych, przekształconych antropogenicznie czy obszarach cennych przyrodniczo i chronionych, gdzie negatywny zakres oddziaływania może być największy.

Oddziaływania klasyfikuje się wstępnie ze względu na ich charakter (negatywne bądź pozytywne), typ i stopień odwracalności.

Oddziaływania te mogą mieć charakter:

- *negatywny* – oddziaływanie uważane za powodujące niekorzystną zmianę w stosunku do sytuacji wyjściowej lub wprowadzające nowy niepożądany czynnik;
- *pozytywny* – oddziaływanie uważane za powodujące poprawę w stosunku do sytuacji wyjściowej lub wprowadzające nowy pożądaný czynnik.

Typ określa, czy oddziaływanie jest bezpośrednie, pośrednie, wtórne, czy skumulowane:

- *bezpośrednie* – mogą one powstawać bezpośrednio w związku z realizacją oraz funkcjonowaniem inwestycji,
- *pośrednie lub wtórne* – mogą one występować jako wpływ innego bezpośredniego oddziaływania (wpływ drugiego, trzeciego stopnia w zależności od tego jaka jest przyczyna powstania),
- *skumulowane* – mogą one przejawiać się jako suma skutków realizacji różnych rodzajów inwestycji rozpatrywanych łącznie, także sumarycznie z oddziaływaniem istniejących już wcześniej przedsięwzięć.

Oddziaływania mogą mieć różny czas trwania:

- *krótkoterminowe i chwilowe* – najczęściej oddziaływania te powstają w związku z bezpośrednim momentem realizacji przedsięwzięcia, niekiedy także w krótkim okresie jego późniejszego funkcjonowania,
- *średnioterminowe* – wiążą się one zarówno z okresem realizacji inwestycji, jej rozruchem, jak również z chwilą jej całkowitego wdrożenia,
- *długoterminowe i stałe* – których konsekwencje są widoczne lub odczuwalne bezpośrednio lub pośrednio, trwale i nieprzerwanie, bezustannie po wystąpieniu oddziaływania.

Stopień odwracalności odnosi się do możliwości przywrócenia zasobów/przedmiotów oddziaływania do stanu sprzed wystąpienia oddziaływania:

- *odwracalne* — oddziaływania, które przestają być odczuwalne natychmiast lub po zadowalającym czasie po zakończeniu działań,
- *nieodwracalne* — oddziaływania, które są odczuwalne po zakończeniu działań i utrzymują się przez dłuższy czas. Oddziaływań takich nie można odwrócić przez wdrożenie środków zapobiegawczych.

Część inwestycji będzie charakteryzowała się negatywnym oddziaływaniem bezpośrednim (związanym z etapem realizacji), krótkoterminowym, chwilowym, w pełni odwracalnym po zakończeniu prac.

Większość podejmowanych przedsięwzięć będzie miała także charakter oddziaływań pozytywnych średnio- i długoterminowych oraz stałych (choć poprzedzonych oddziaływaniem negatywnym związanym z etapem realizacji).

Oceną opisową objęto projekty wskazane w Programie w odniesieniu do komponentów i cech środowiska:

powietrza, klimatu, wód powierzchniowych i podziemnych, gleby, flory i fauny, bioróżnorodności, krajobrazu, powierzchni ziemi, zdrowia ludzi, zasobów naturalnych oraz dóbr materialnych.

6.1. ODDZIAŁYWANIE NA CELE I PRZEDMIOT OCHRONY OBSZARÓW NATURA 2000

W granicach administracyjnych miasta Elbląga, w jego północnej części, sąsiadując bezpośrednio z dzielnicą Próchnik, znajduje się część obszaru Natura 2000 – obszary siedliskowe PLH 280029 Doliny Erozyjne Wysoczyzny Elbląskiej.

Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych wskazanych w Programie nie naruszy integralności obszarów Natura 2000 jeśli działania podejmowane będą z uwzględnieniem restrykcyjnych procedur lokalizacyjnych i administracyjnych, zwłaszcza starannie prowadzonych ocen oddziaływania na środowisko oraz poprzez stosowanie technologii BAT. Podejmowane w ramach realizacji Programu działania pośrednio mogą dać pozytywny efekt ekologiczny na stan środowiska oraz cenne siedliska przyrodnicze, zwłaszcza w kontekście działań podejmowanych w związku z ochroną powietrza atmosferycznego.

Z analizy zaproponowanych przedsięwzięć inwestycyjnych wynika, że w sąsiedztwie obszaru Natura 2000 nie przewidziano projektów inwestycyjnych, mogących narazić ten obszar na negatywne oddziaływanie.

Przeprowadzona ocena, uwzględniająca lokalizację obszarów Natura 2000, ich przedmioty ochrony oraz przedstawione w ocenianym dokumencie projekty wykazała, że Program nie wyznacza ram dla działań mogących osobno lub w połączeniu z innymi działaniami, znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000, w tym w szczególności:

- nie pogorszy stanu siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000 lub
- nie wpłynie negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000,
- nie zachwieje integralności obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami.

6.2. ODDZIAŁYWANIE NA RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNĄ, FAUNĘ I FLORE

Realizacja przewidzianych w Programie zamierzeń, będzie charakteryzowała się nieznacznym wpływem na bioróżnorodność. Obszar objęty działaniami inwestycyjnymi to głównie tkanka miejska, a więc w większości obszar już przekształcony antropogenicznie, na którym liczba dziko żyjących gatunków jest ograniczona i są to praktycznie wyłącznie gatunki synantropijne. Inwestycje takie jak budowa nowych obiektów budowlanych czy dróg (np. budowa połączenia drogowego pomiędzy ulicą Akacjową i Lotniczą w Elblągu) mogą przyczynić się do zakłócenia bytowania zwierząt (w tym gatunków chronionych) w ich naturalnych siedliskach, ich migracji, przez co może zmniejszyć się ich różnorodność na danym obszarze. Prace rewitalizacyjne (remonty, konserwacje, modernizacje) i termomodernizacyjne mogą zakłócić bytowanie ptaków, które zakładają gniazda w obrębie budynków (np. jaskółki), jak i nietoperzy, które bardzo często wykorzystują nieużytkowane części obiektów budowlanych jako miejsce odpoczynku. Realizacja w takich obiektach prac rewitalizacyjnych i termomodernizacyjnych powodować może niszczenie lęgów lub też prowadzić do porzucenia lęgów rodziców. Dodatkowo przeprowadzone prace remontowe mogą uniemożliwić dalsze wykorzystywanie obiektów przez występujące tam wcześniej gatunki. Nieodpowiednio prowadzone prace rewitalizacyjne i termomodernizacyjne mogą nie tylko powodować niszczenie chronionych gatunków zwierząt, ich lęgów lub miejsc gniazdowania, ale również mogą uniemożliwiać im późniejsze wykorzystywanie tych obiektów, jako miejsc gniazdowania lub też miejsc odpoczynku. Przy zastosowaniu środków, o których mowa w odrębnym rozdziale niniejszej Prognozy oddziaływanie to będzie miało charakter nieznaczący.

Należy zaznaczyć że większość działań będzie mieć charakter krótkoterminowy i w dużym procencie odwracalny. Realizacja infrastruktury transportu drogowego, głównie budowa nowych dróg i dróg

dojazdowych może zagrażać trwałości układów przyrodniczych i korytarzy ekologicznych a zatem ciągłości funkcjonowania środowiska przyrodniczego. Pozostałe planowane działania inwestycyjne nie przyczynią się w zauważalny sposób do pogorszenia warunków bytowania i różnorodności fauny na terenie miasta Elbląga.

Podczas realizacji projektów wskazanych w Programie jako rewitalizacyjne może wystąpić konieczność usunięcia bądź przesadzenia niektórych drzew i krzewów, a także dokonania nowych nasadzeń. O ile jest to możliwe rośliny należy przesadzać, a nie wycinać, chyba, że ich wartość jest wyjątkowo niska. Należy też zwrócić uwagę na odpowiednie zabezpieczenie drzew w bezpośrednim sąsiedztwie przeprowadzanych prac budowlanych i dróg transportu materiałów. Uszkodzenie korzeni może także nastąpić przy pracach prowadzonych w obrębie instalacji podziemnych. Najbardziej niebezpieczne dla roślin jest wykonywanie prac ziemnych latem, z uwagi na przesuszenie oraz zimą ze względu na przemarznięcie. Najbezpieczniej, gdy rośliny są w okresie spoczynku. Ponieważ ciężki sprzęt budowlany może zniszczyć korzenie drzew, wszelkie roboty ziemne w obrębie systemu korzeniowego powinny być wykonywane ręcznie.

W przypadku prac mających na celu wycinanie drzew lub reorganizację zieleni, na terenach chronionych, należy stosować się do wszystkich przepisów o ochronie obszarów cennych przyrodniczo oraz objętych ochroną prawną, a także uzyskać opinie i pozwolenia wszelkich organów i instytucji w których kompetencji leżą takie decyzje. Planując roboty dotyczące aranżacji zieleni warto uwzględnić specyficzne zagrożenia w otoczeniu na etapie realizacji jak np. zniszczenie trawników lub chronionych gatunków roślin.

W przypadku, gdy całkowite uniknięcie danego oddziaływania jest niemożliwe i istnieje niebezpieczeństwo nieodwracalnego zniszczenia szczególnie cennych elementów przyrody, konieczne jest podjęcie odpowiednio wcześniej działań kompensacyjnych. Należy m.in. zapewnić odtworzenie zniszczonych siedlisk w miejscach zastępczych, sztucznie zasilić osłabione populacje i/lub utworzyć alternatywne połączenia (korytarzy) przyrodnicze. Mając na uwadze możliwy duży zasięg oraz możliwy nieodwracalny charakter przekształceń środowiska podczas realizacji przykładowych, wynikających z Programu inwestycji, zaleca się dokładne rozważanie lokalizacji inwestycji a także zastosowanie przyjaznych dla środowiska oraz wysokiej klasy rozwiązań technicznych. Planując aranżację zieleni warto uwzględnić zagrożenia w specyficznym otoczeniu. Trawniki łatwo mogą zostać zdewastowane przez wykorzystywane maszyny i pojazdy oraz przez nadmierne wydeptywanie, co stanowi zagrożenie dla młodych sadzonek niektórych gatunków, dlatego warto zaprojektować skuteczne osłony dla młodych nasadzeń.

Zakładając, że działania podejmowane będą z uwzględnieniem restrykcyjnych procedur lokalizacyjnych i administracyjnych, zwłaszcza starannie prowadzonych ocen oddziaływania na środowisko oraz poprzez stosowanie technologii BAT realizacja projektów rewitalizacyjnych pośrednio przyniesie jednak pozytywny efekt ekologiczny na stan środowiska oraz cenne siedliska przyrodnicze.

6.3. ODDZIAŁYWANIE NA LUDZI

Oceniany Program z założenia jest dokumentem, którego realizacja ma podnieść standard życia mieszkańców miasta Elbląga. Program stanowi zespół działań stawiających sobie za cel pełne przywrócenie do życia konkretnych obszarów tak, aby poprawie uległa jakość życia jego mieszkańców. Jednym z celów interwencji jest pomoc w zakresie odzyskania przez słabsze grupy społeczne zdolności do ich reintegracji na rynku pracy i uczestnictwa w sferze konsumpcji, kultury i rekreacji.

Duży procent wskazanych w Programie projektów ma na celu poprawę dostępności do usług medycznych oraz możliwość skorzystania z terapii, zajęć edukacyjnych, pomocy specjalistów: psycholog, prawnik, socjoterapeuta. Część projektów wiąże się z utworzeniem i wyposażeniem placówek opiekuńczo – wychowawczych czy utworzeniem, wyposażeniem i prowadzeniem placówek dziennego pobytu dla osób starszych, zgodnie z potrzebami rewitalizacyjnymi, do których należy wsparcie dla osób w podeszłym wieku. Zrealizowanie tych projektów będzie jednoznaczne z wyraźną poprawą jakości życia: bezpośrednio dla mieszkańców obszarów kryzysowych jak i dla mieszkańców pozostałych dzielnic miasta.

Nie mniej jednak należy także dokonać oceny oddziaływania na mieszkańców etapu realizacji tych inwestycji. Niektóre z nich mogą powodować krótkotrwałe, jednak całkowicie odwracalne oddziaływanie na zdrowie mieszkańców. Charakteryzować się ono będzie chwilową (niezorganizowaną) emisją zanieczyszczeń do powietrza związanych ze zwiększonym ruchem kołowym pojazdów, pracami budowlano - remontowymi oraz pracami ziemnymi. Mieszkańcy na etapie realizacji zadań będą narażeni na emisję pyłów i spalin podczas inwestycji związanych z budową oraz modernizacją nowych i istniejących obiektów. Oprócz problemu hałasu i zanieczyszczeń pojawia się również kwestia bezpieczeństwa. Prace inwestycyjne mogą stanowić zagrożenie dla ruchu pieszego. W związku z podejmowanymi działaniami sugeruje się informowanie społeczeństwa o planowanych pracach z odpowiednim wyprzedzeniem czasowym wraz ze wskazaniem terminu zakończenia realizacji inwestycji. Pozwoli to mieszkańcom przygotować się na ewentualne uciążliwości i zwiększy ich ostrożność. Ponadto prace najbardziej uciążliwe nie powinny odbywać się we wczesnych godzinach porannych oraz wieczornych, by nadmiernie nie ingerować w życie mieszkańców.

6.4. ODDZIAŁYWANIE NA JAKOŚĆ WÓD

Oceniany Program z uwagi na swój charakter nie wskazuje inwestycji bezpośrednio związanych z poprawą jakości wód podziemnych i powierzchniowych. Te, które wymienia nie będą oddziaływać na jakość wód, ponieważ nie będą realizowane w obszarach ujęć wody. Jedyne projekty, których realizacja będzie prowadzona w sąsiedztwie zbiornika wodnego to „Rozbudowa Bazy Ogniska Sportów Wodnych „FALA” w Elblągu”. Ponieważ na poziomie Programu nie zdefiniowano zakresu prac należy przyjąć, że potencjalnie może wystąpić krótkotrwałe negatywne oddziaływanie na jakość wód rzeki Elbląg związane z etapem realizacji inwestycji.

6.5. ODDZIAŁYWANIE NA JAKOŚĆ POWIETRZA

Prace budowlane oraz ziemne, czyli także z użyciem ciężkiego sprzętu budowlanego, będą się charakteryzować lokalnym i krótkoterminowym oddziaływaniem na stan powietrza. Użycie środków transportu ciężarowego podczas prac budowlanych ma wpływ na zanieczyszczenie powietrza. Możliwe jest generowanie dużych ilości pyłów, lokalne podwyższenie stężeń niektórych substancji gazowych na skutek ścierania opon i nawierzchni drogowej, także okładzin hamulcowych oraz spalin pojazdów starszej generacji. Dotyczy to w szczególności substancji emitowanych z silników spalinowych (transport i ciężkie maszyny), prac spawalniczych (gazy i pyły), prac malarskich (lotne związki organiczne) i innych. Dokładne określenie na tym etapie skali oddziaływania i zasięgu występowania określonych stężeń danej substancji w celu oceny jakości powietrza według obowiązujących standardów nie jest możliwe, ani celowe. Z punktu widzenia prawa stosunkowo krótkotrwałe oddziaływanie związane z pracami budowlanymi, nie podlega normowaniu.

6.6. ODDZIAŁYWANIE NA POWIERZCHNIĘ ZIEMI

Zadania inwestycyjne związane z budową nowych obiektów budowlanych i przekształcaniem terenów będą negatywnie oddziaływać na powierzchnię ziemi w fazie realizacji. W trakcie prac ziemnych będą występować krótkotrwałe ale w pełni odwracalne oddziaływania polegające na okresowych zmianach ukształtowania terenu, naruszaniu warstw ziemnych. Przekształcenie powierzchni ziemi następować będzie wyłącznie w zakresie związanym z realizacją przedmiotowych inwestycji. Docelowo jednak działania te przywrócą zdegradowanym terenom wyższą wartość i wpłyną dodatnio na ich jakość.

6.7. ODDZIAŁYWANIE NA KRAJOBRAZ

Realizacja założeń ocenianego dokumentu nie będzie negatywnie wpływała na krajobraz. Inwestycje prowadzone w ramach wdrażania Programu realizowane będą głównie na terenach już zurbanizowanych, nie ingerując w krajobraz. Obiekty budowlane powinny być dostosowywane do warunków zabudowy, zgodnie z zasadami planowania przestrzennego i nie będą stanowić dominantów w krajobrazie. Inwestycje rewitalizacyjne nadają przestrzeniom zdegradowanym nowe funkcje. Mają na celu przywrócenie i utrwalenie

ładu przestrzennego w mieście.

6.8. ODDZIAŁYWANIE NA KLIMAT

Oceniany Program z uwagi na swój charakter nie wskazuje inwestycji bezpośrednio oddziałujących na klimat.

6.9. ODDZIAŁYWANIE NA ZASOBY NATURALNE

W ujęciu bezpośrednim realizacja postanowień Programu nie będzie miała wpływu na zasoby naturalne. Pewne niewielkie oddziaływania na zasoby naturalne (gleba, woda) związane mogą być jednak z koniecznością przeprowadzenia prac ziemnych dla posadowienia infrastruktury technicznej. Będą to jednak oddziaływania krótkotrwałe i w pełni odwracalne.

6.10. ODDZIAŁYWANIE NA ZABYTKI

Na terenie Elbląga znajdują się obszary posiadające znaczenie dla dziedzictwa kulturowego, wrażliwe na oddziaływania, istniejące przekroczenia standardów jakości środowiska lub intensywne wykorzystywanie terenu. Zgodnie z wojewódzką ewidencją zabytków, prowadzoną przez Warmińsko – Mazurskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na obszarze miasta Elbląga występuje 137 obiektów uznanych za zabytki. W myśl art. 6 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. 2003 nr 162 poz. 1568, zm. Dz. U. z 2014 r. poz. 1446, z 2015 r. poz. 397, 774) ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania zabytki nieruchome, będące w szczególności:

- krajobrazami kulturowymi,
- układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,
- działami architektury i budownictwa,
- działami budownictwa obronnego,
- obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,
- cmentarzami,
- parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,
- miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.

Wszelkie inwestycje, które wiążą się z rewitalizacją obiektów zabytkowych będą pozytywnie oddziaływać na zabytki miasta Elbląga. W analizowanym Programie wskazano trzy takie inwestycje: *Modernizacja Muzeum Archeologiczno- Historycznego w Elblągu – etap II*, *Kompleksowa rewitalizacja dawnego klasztoru poddominikańskiego obecnie Centrum Sztuki Galeria EL na obszarze Starego Miasta w Elblągu* oraz *Rewitalizacja zabytkowej infrastruktury na terenie przyległym do obiektów Szpitala Miejskiego im. Jana Pawła II w Elblągu*.

6.11. ODDZIAŁYWANIE NA DOBRA MATERIALNE

Program zawiera szereg inwestycji prowadzących do podniesienia wartości i jakości dóbr materialnych, zarówno w sferze publicznej, jak i prywatnej. Realizacja Programu z racji jego charakteru znacząco wpłynie na poprawę jakości i wartości przestrzeni publicznych. Lokalny Program rewitalizacji Miasta Elbląga w przeważającej mierze przewiduje zagospodarowanie/rozwój przestrzeni publicznych, przedsięwzięcia ukierunkowane na podniesienie atrakcyjności społecznej oraz nadawanie walorów funkcjonalnych i estetycznych tym przestrzeniom z uwzględnieniem ich regionalnej tożsamości. Ustalenia Programu dają

realne ramy dla poprawy sytuacji materialnej mieszkańców, co będzie sprzyjać podniesieniu standardu życia.

6.12. ODDZIAŁYWANIE Z UWZGLĘDNIENIEM ZALEŻNOŚCI MIĘDZY ELEMENTAMI ŚRODOWISKA I MIĘDZY ODDZIAŁYWANIAM I NA TE ELEMENTY

Wdrożenie założeń Programu w efekcie końcowym pozytywnie wpłynie na stan środowiska w mieście i na jakość życia mieszkańców. Jednak konieczność realizacji zadań inwestycyjnych do momentu osiągnięcia pożądanego stanu będzie powodowała pewne negatywne oddziaływania związane z emisją niezorganizowaną pochodzącą z pracy maszyn budowlanych, hałasem związanym z etapem realizacji ww. inwestycji, naruszeniem powierzchni biologicznie czynnej itp.

Prace rewitalizacyjne powodować będą poprawę walorów krajobrazowych, wzrost wartości nieruchomości, zmniejszenie ilości zużywanego paliwa do ogrzewania budynków, ale także mogą mieć potencjalnie negatywny wpływ na gatunki zwierząt wykorzystujących dane obiekty jako miejsce lęgu, odpoczynku bądź gniazdowania.

W Tabeli 10 przedstawiono wpływ konkretnych przedsięwzięć na poszczególne elementy środowiska przyrodniczego, ludzi i dobra kultury. Przy ocenie starano się brać pod uwagę końcowy efekt realizacji przedsięwzięcia i jego potencjalne oddziaływania na etapie normalnego funkcjonowania jak również na etapie budowy. Zastosowano następujące oznaczenia z uwzględnieniem oznaczeń literowych wskazujących na etap inwestycji:

(R) – etap realizacji

(E) – etap eksploatacji (po wykonaniu inwestycji)

(0) - brak zauważalnego oddziaływania w zakresie analizowanego przedsięwzięcia

(+) - potencjalnie pozytywne oddziaływanie

(-) - potencjalnie negatywne oddziaływanie;

(N) - brak możliwości jednoznacznego określenia spodziewanego oddziaływania.

Przykłady:

(R0) brak zauważalnego oddziaływania w zakresie analizowanego przedsięwzięcia na etapie realizacji,

(E0) brak zauważalnego oddziaływania w zakresie analizowanego przedsięwzięcia na etapie eksploatacji

(R-) negatywne oddziaływanie na etapie realizacji, chwilowe, odwracalne

(E-) negatywne oddziaływanie na etapie eksploatacji, nieodwracalne, długoterminowe lub stałe.

Tabela 9. Analiza oddziaływania projektów infrastrukturalnych na poszczególne komponenty środowiska

PROJEKTY INFRASTRUKTURALNE ZAPLANOWANE W LOKALNYM PROGRAMIE REWITALIZACJI MIASTA ELBLĄGA 2020 +	Komponenty środowiska												
	Obszary Natura 2000	Różnorodność biologiczna	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Wody	Powietrze	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Klimat	Zasoby naturalne	Zabytki	Dobra materialne
	Oddziaływanie												
Modernizacja Muzeum Archeologiczno - Historycznego w Elblągu – etap II	R0 E0	R0 E0	R- E0	R- E0	R0 E0	R0 E0	R- E0	R0 E0	R- E+	R0 E0	R0 E0	RN E+	R- E+
Przywracanie funkcji społecznych poprzez modernizację budynku użytkowego	R0 E0	R0 E0	R- E+	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R- E+	R0 E0	R- E+	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R- E+
Integracja społeczności lokalnej poprzez realizację działań stymulujących do aktywności międzypokoleniowej oraz zaangażowania społecznego poprzez kulturę	R0 E0	R0 E0	R0 E+	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R- E+	R0 E0	R0 E+	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R0 E+
Dzienny Dom Pobytu dla osób starszych i niepełnosprawnych	R0 E0	R0 E0	R- E+	R- E0	R0 E0	R0 E0	R- E+	R0 E0	R- E+	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R0 E+
Świetlice dla Seniorów	R0 E0	R0 E0	R- E+	R- E0	R0 E0	R0 E0	R- E+	R0 E0	R- E+	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R0 E+
Ośrodek Rozwoju Rodziny	R0 E0	R0 E0	R- E+	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R- E+	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R0 E+
Elbląskie Centrum Integracji Społecznej (projekt kluczowy)	R0 E0	R0 E0	R- E+	R- E0	R0 E0	R0 E0	R- E+	R0 E0	R- E+	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R0 E+
Aktywny Elbląg	R0 E0	R0 E0	R- E+	R- E0	R0 E0	R0 E0	R- E+	R0 E0	R- E+	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R0 E+
Zagospodarowanie przestrzeni publicznej w celu pobudzenia aktywności społecznej mieszkańców	R0 E0	R- E0	R- E+	R- E0	R- E0	R0 E0	R- E+	R- E-	R- E+	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R0 E+
Kompleksowa rewitalizacja dawnego klasztoru poddominikańskiego obecnie Centrum Sztuki Galeria EL na obszarze Starego Miasta w Elblągu.	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R- E0	R0 E0	R0 E0	R- E0	R0 E0	R- E+	R0 E0	R0 E0	R- E+	R0 E+

PROJEKTY INFRASTRUKTURALNE ZAPLANOWANE W LOKALNYM PROGRAMIE REWITALIZACJI MIASTA ELBLĄGA 2020 +	Komponenty środowiska												
	Obszary Natura 2000	Różnorodność biologiczna	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Wody	Powietrze	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Klimat	Zasoby naturalne	Zabytki	Dobra materialne
	Oddziaływanie												
Remont budynku Wspólnoty Śródmieście – Północ, ul. Traugutta 78E	R0 E0	R0 E0	R- E+	R- E0	R0 E0	R0 E0	R- E+	R0 E0	R- E+	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R0 E+
Remont budynku Wspólnoty Śródmieście – Północ, ul. Traugutta 76c	R0 E0	R0 E0	R- E+	R- E0	R0 E0	R0 E0	R- E+	R0 E0	R- E+	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R0 E+
Placówki opiekuńczo - wychowawcze oraz wsparcie rodzin	R0 E0	R0 E0	R- E+	R- E0	R0 E0	R0 E0	R- E+	R0 E0	R- E+	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R0 E+
Rewitalizacja przestrzeni zasobów poprzez przebudowę infrastruktury dróg, chodników w nieruchomościach mieszkalnych, garażowych i użytkowych oraz zagospodarowanie przestrzeni w celu podniesienia atrakcyjności gospodarczej, fizycznej i społecznej - Śródmieście – Wschód; Rejon ul. Słowackiego i Sadowej; Śródmieście – Północ; Rejon ul. Browarnej i Robotniczej; Stare Miasto - obszar dziedzictwa kulturowego;	R0 E0	R0 E0	R- E+	R- E0	R- E0	RN E0	R- E+	R- E-	R- E+	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R0 E+
Remont budynku Wspólnoty Śródmieście – Północ, ul. Słonecznej 15a i przy ul. Słonecznej 15b	R0 E0	R0 E0	R- E+	R- E0	R0 E0	R0 E0	R- E+	R0 E0	R- E+	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R0 E+
Remont budynku Wspólnoty Śródmieście – Północ, ul. Poczтова 3	R0 E0	R0 E0	R- E+	R- E0	R0 E0	R0 E0	R- E+	R0 E0	R- E+	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R0 E+
Kompleksowa modernizacja obiektów w celu utworzenia 2 placówek opiekuńczo – wychowawczych, wraz z wyposażeniem	R0 E0	R0 E0	R- E+	R- E0	R0 E0	R0 E0	R- E+	R0 E0	R- E+	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R0 E+
Utworzenie i prowadzenie 2 placówek dziennego pobytu dla osób starszych (adaptacja obiektu i wyposażenie)	R0 E0	R0 E0	R- E+	R- E0	R0 E0	R0 E0	R- E+	R0 E0	R- E+	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R0 E+
Remont budynku Wspólnoty Śródmieście – Północ, ul. 12 Lutego12	R0 E0	R0 E0	R- E+	R- E0	R0 E0	R0 E0	R- E+	R0 E0	R- E+	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R0 E+
Rozbudowa infrastruktury dworca autobusowego poprzez budowę myjni samochodowej samoobsługowej – bezdotykowej	R0 E0	R0 E0	R- E+	R- E0	R0 E0	RN E0	R- E+	R- E-	R- E-	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R0 E0

PROJEKTY INFRASTRUKTURALNE ZAPLANOWANE W LOKALNYM PROGRAMIE REWITALIZACJI MIASTA ELBLĄGA 2020 +	Komponenty środowiska												
	Obszary Natura 2000	Różnorodność biologiczna	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Wody	Powietrze	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Klimat	Zasoby naturalne	Zabytki	Dobra materialne
	Oddziaływanie												
Rewitalizacja sal gimnastycznych	R0 E0	R0 E0	R0 E+	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R0 E0
Zagospodarowanie przestrzeni publicznej Spółdzielni „Nad Jarem” poprzez doposażenie placów zabaw i miejsc rekreacji wraz z infrastrukturą i podniesieniem bezpieczeństwa	R0 E0	R0 E0	R- E+	R- E0	R- E0	R0 E0	R- E0	R- EN	R- E+	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R0 E+
Kontynuacja działań mających na celu dostosowanie na terenie Wojewódzkiego Szpitala Zespołonego w Elblągu wewnętrznej infrastruktury drogowej i pieszej, terenów zielonych do potrzeb pacjentów, osób niepełnosprawnych, osób odwiedzających, celem podniesienia jakości życia społeczności zamieszkujących obszary problemowe	R0 E0	R0 E0	R- E+	R- E0	R- E0	R0 E0	R- E+	R- E-	R- E+	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R0 E0
Rozbudowa infrastruktury dydaktycznej Wojewódzkiego Ośrodka Ruchu Drogowego w Elblągu, poprzez budowę Ośrodka Doskonalenia techniki Jazdy i Miasteczka Rowerowego	R0 E0	R0 E0	R- E+	R- E0	R- E0	R0 E0	R- EN	R- E-	R- E+	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R0 E0
Plac zabaw dla dzieci – Spółdzielnia Gosia	R0 E0	R0 E0	R- E+	R- E0	R- E0	R0 E0	R- E0	R- E-	R- E+	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R0 E+
Monitoring osiedlowy – Spółdzielnia Gosia	R0 E0	R0 E0	R0 E+	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R0 E+
Rozbudowa i przystosowanie obiektu pod potrzeby Centrum Rehabilitacyjno – Terapeutycznego LAZARUS	R0 E0	R0 E0	R- E+	R- E0	R- E0	R0 E0	R- E0	R0 E0	R- EN	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R0 E0
Miejska sieć przestrzeni parkowo– rekreacyjnych (projekt kluczowy)	R0 E0	R- E+	R- E+	R- E+	R- E+	R0 E0	R- E0	R- E-	R- E+	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R0 E+
Rewitalizacja otwartego basenu miejskiego (projekt kluczowy)	R0 E0	R0 E0	R- E+	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R- E0	R- EN	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R0 E0
Wykorzystanie dziedzictwa kulturowego do aktywizacji społeczno-gospodarczej centrum miasta – rewitalizacja Wyspy Spichrzów	R0 E0	R0 E0	R- E+	R- E0	R- E0	R0 E0	R- E0	R- E0	R- E+	R0 E0	R0 E0	R0 E+	R0 E+

PROJEKTY INFRASTRUKTURALNE ZAPLANOWANE W LOKALNYM PROGRAMIE REWITALIZACJI MIASTA ELBLĄGA 2020 +	Komponenty środowiska												
	Obszary Natura 2000	Różnorodność biologiczna	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Wody	Powietrze	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Klimat	Zasoby naturalne	Zabytki	Dobra materialne
	Oddziaływanie												
Budowa połączenia drogowego pomiędzy ulicą Akacjową i Lotniczą w Elblągu	R0 E0	R0 E0	R- E+	R- E0	R- E0	R0 E0	R- E+	R- E-	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R0 E+
Remont boiska szkolnego – ZSO ul. Pocztowa 2	R0 E0	R0 E0	R- E+	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R- E0	R- E0	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R0 E0
Modernizacja budynku biurowego Spółdzielni Mieszkaniowej „Zrzeszeni” w Elblągu	R0 E0	R0 E0	R- E+	R- E0	R0 E0	R0 E0	R- E+	R0 E0	R- E+	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R0 E+
Poligon Nadziei	R0 E0	R0 E0	R0 E+	R- E0	R- E0	R0 E0	R- E+	R- E-	R0 E+	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R0 E0
Modernizacja przestrzeni osiedla Spółdzielni Mieszkaniowej „Zrzeszeni” w Elblągu	R0 E0	R0 E0	R- E+	R- E0	R- E+	R0 E0	R- E+	R0 E0	R- E+	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R0 E+
Rewitalizacja zabytkowej infrastruktury na terenie przyległym do obiektów Szpitala Miejskiego im. Jana Pawła II w Elblągu	R0 E0	R0 E0	R- E+	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R- E0	R- E0	R- E+	R0 E0	R0 E0	R0 E+	R0 E0
Rozbudowa Bazy Ogniska Sportów Wodnych „FALA” w Elblągu	R0 E0	R0 E0	R- E+	R- E0	R- E0	RN E0	R- E0	R- E0	R- E+	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R0 E0
Nowe usługi dla rozwoju innowacyjnych przedsiębiorstw poprzez rozbudowę Elbląskiego Parku Technologicznego (projekt kluczowy)	R0 E0	R0 E0	R- E+	R- E0	R- E0	RN E0	R- E0	R- E0	R- E0	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R0 E0
Rewitalizacja zespołu budynków po dawnym ZBK	R0 E0	R0 E0	R- E+	R- E0	R0 E0	R0 E0	R- E+	R0 E0	R- E+	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R0 E0
Rozbudowa systemu monitoringu wizyjnego miasta Elbląga	R0 E0	R0 E0	R0 E+	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R0 E+	R0 E+
Przebudowa ul. Studziennej wraz z jej odwodnieniem i oświetleniem	R0 E0	R0 E0	R- E+	R- E0	R- E0	R- E+	R- E+	R- E0	R- E0	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R0 E0
Przygotowanie terenów inwestycyjnych Modrzewiny Południe	R0 E0	R- EN	R0 E0	R- EN	R- EN	R- E0	R- E0	R- E-	R- EN	R0 E0	R0 E0	R0 E0	R0 E0

7. ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO

Większość ze zdefiniowanych oddziaływań będzie wywoływała na środowisko jednoznaczne skutki pozytywne lub skutki o zmiennym charakterze, należy jednak pamiętać, iż na etapie realizacji niektórych inwestycji mogą powstać również oddziaływania negatywne i dla tych działań wskazane jest określenie rozwiązań zapobiegających, ograniczających lub kompensujących.

Do przedsięwzięć realizowanych w ramach Programu mogących negatywnie oddziaływać na środowisko należą inwestycje infrastrukturalne: budowy obiektów użyteczności publicznej, budowa lub modernizacja infrastruktury sportowej, drogowej, rewitalizacja terenów zdegradowanych. Negatywne oddziaływanie tych inwestycji na środowisko można ograniczyć do racjonalnego poziomu poprzez dobrze przemyślany wybór lokalizacji, ponieważ skala wywoływanych przez nie przekształceń środowiska zależeć będzie w znacznym stopniu od lokalnych uwarunkowań. Ponadto, prawidłowy projekt, uwzględniający potrzeby ochrony środowiska zarówno na etapie budowy, jaki i w fazie eksploatacji inwestycji pozwoli także ograniczyć te oddziaływania.

Proponowane działania zapobiegające lub ograniczające negatywne oddziaływania na środowisko przyrodnicze lub społeczne przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 10. Proponowane działania zapobiegające lub ograniczające negatywne oddziaływania

Element środowiska przyrodniczego	Rodzaje działań zapobiegających negatywnym oddziaływaniom
LUDZIE	<ul style="list-style-type: none"> ▪ oznakowanie obszarów i zabezpieczenie placu budowy, gdzie prowadzone będą prace budowlane i modernizacyjne w celu zwiększenia bezpieczeństwa ludzi podczas wykonywania tych prac oraz w celu zabezpieczenia przed wtargnięciem osób niepowołanych (okolicznych mieszkańców); ▪ stosowanie sprawnego technicznie sprzętu, stałe prowadzenie nadzoru budowlanego oraz bezwzględne przestrzeganie przepisów BHP; ▪ lokalizowanie baz sprzętu w bezpiecznej odległości od siedlisk ludzkich; ▪ zapewnienie przestrzegania norm środowiskowych – parametrów emisji zanieczyszczeń do powietrza, emisji hałasu; ▪ ograniczenie czasu pracy maszyn budowlanych do niezbędnego minimum w celu zmniejszenia emisji spalin oraz hałasu; ▪ stosowanie systemów zabezpieczających rusztowania oraz maszyny i urządzenia podczas remontów i innych prac budowlanych, ograniczające jednocześnie uciążliwości przez nie wywoływane; ▪ stosowanie roślinności izolacyjnej (obudowa biologiczna wzdłuż ciągów komunikacyjnych) oraz ekranów akustycznych;
ZWIERZĘTA	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wykonanie inwentaryzacji budynków i terenów planowanych pod budowę pod kątem występowania ptaków, nietoperzy i zwierząt chronionych; ▪ prowadzenie prac poza okresem lęgowym ptaków oraz rozrodu nietoperzy i innych zwierząt, których występowanie zidentyfikowano w rejonie planowanych inwestycji; ▪ w przypadku braku możliwości prowadzenia prac w okresie poza lęgowym odpowiednio wcześniejsze zabezpieczenie budynków przed zakładaniem w nich lęgowisk; ▪ w trakcie prac modernizacyjnych zapewnienie nadzoru ze strony ornitologów i chiropterologów na wypadek odnalezienia miejsc gniazdowania ptaków oraz rozrodu nietoperzy; ▪ po przeprowadzeniu prac remontowych, w przypadku braku możliwości zachowania istniejących schronień, wyposażenie budynków w schronienia alternatywne (skrzynki dla ptaków i nietoperzy), równoważące ubytek takich

Element środowiska przyrodniczego	Rodzaje działań zapobiegających negatywnym oddziaływaniom
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ miejsc; ▪ prowadzenie prac budowlanych i modernizacyjnych w możliwie najkrótszym czasie;
ROŚLINY	<ul style="list-style-type: none"> ▪ prawidłowe zabezpieczenie techniczne sprzętu i placu budowy, w tym zwłaszcza w miejscach styku z ekosystemami szczególnie wrażliwymi na zmiany warunków siedliskowych ▪ wkomponowywanie istniejącej roślinności w rewitalizowaną przestrzeń obszarów dysfunkcyjnych, wprowadzanie nowych obszarów zielni urządzonej, dostosowanej do warunków siedliskowych oraz współgrającej z otoczeniem; ▪ zachowanie wysokiej kultury prowadzenia robót budowlanych, z poszanowaniem wymagań ochrony środowiska; ▪ prowadzenie ręcznych wykopów w sąsiedztwie systemów korzeniowych w czasie wykonywania prac budowlanych; ▪ unikanie usuwania korzeni strukturalnych drzew w przypadku prowadzenia wykopów w sąsiedztwie bryły korzeniowej; ▪ zabezpieczenie ran na drzewach powstałych w wyniku prowadzonych prac budowlanych odpowiednimi środkami grzybobójczymi; ▪ zabezpieczenie pni drzew narażonych na otarcia ze strony sprzętu budowlanego np. włókniny i obudowy drewniane; ▪ lokalizowanie zapleczy budów możliwe najdalej od stanowisk roślin o dużych walorach przyrodniczych;
WODA	<ul style="list-style-type: none"> ▪ stosowanie sprawnego technicznie sprzętu; ▪ sprawdzenie, czy używane do budowy maszyny i inne urządzenia techniczne spełniają ustalone wymagania ochrony środowiska dopuszczające je do produkcji lub obrotu, dopilnowania, by naprawiono wszystkie szkody powstałe w wyniku korzystania z terenu czasowo zajętego dla potrzeb budowy; ▪ stosowanie urządzeń podczyszczających (osadników, separatorów substancji ropopochodnych); ▪ zabezpieczenie/uszczelnienie terenów zapleczy budów (magazynowanie substancji, materiałów oraz odpadów w sposób eliminujący kontakt z wodami opadowymi i gruntowymi); ▪ kontrolowanie szczelności zbiorników paliw płynnych pojazdów stosowanych w czasie prac budowlanych w celu niedopuszczenia do miejscowego skażenia środowiska gruntowego substancjami ropopochodnymi; ▪ zapewnienie dostępu pracownikom przedsiębiorstw budowlanych do przenośnych toalet oraz regularne opróżnianie toalet z wykorzystaniem samochodów serwisowo-asenizacyjnych wyposażonych w odpowiednie akcesoria; ▪ zachowanie szczególnej ostrożności w czasie prowadzenia prac w sąsiedztwie cieków i zbiorników wodnych; ▪ ograniczanie powierzchni nieprzepuszczalnych (np. poprzez stosowanie materiałów przepuszczalnych do budowy parkingów, ciągów pieszych i rowerowych); ▪ stosowanie w budowanych i modernizowanych budynkach rozwiązań technicznych mających na celu ograniczenie zużycia wody; ▪ wyznaczanie miejsc na gromadzenie odpadów typu komunalnego i odpadów powstających w czasie budowy (gruz, złom, folia z opakowań elementów budowlanych i innych). Odpady powinny być zbierane w sposób selektywny w odpowiednich pojemnikach i kontenerach.
POWIETRZE	<ul style="list-style-type: none"> ▪ unikanie w czasie wykonywania prac pozostawiania maszyn na biegu jałowym, podczas dłuższych przerw w pracy będą one wyłączane; ▪ maksymalne ograniczanie czasu budowy poszczególnych etapów poprzez

Element środowiska przyrodniczego	Rodzaje działań zapobiegających negatywnym oddziaływaniom
	<p>odpowiednie zaplanowanie procesu budowlanego;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ zachowanie wysokiej kultury prowadzenia robót, a w szczególności przez: systematyczne sprzątanie placów budowy, zraszanie wodą placów budowy (zależnie od potrzeb), ograniczenie do minimum czasu pracy silników spalinowych maszyn i samochodów budowy, uważne ładowanie materiałów sypkich na samochody, stosowanie osłon na rusztowania, urządzenia, maszyny i pojazdy, ograniczających pylenie oraz inne zanieczyszczenia, stosowanie gotowych mieszanek wytwarzanych w wytwórniach, aby ograniczyć do minimum operacje mieszania kruszywa ze spoiwem na miejscu budowy, wykorzystanie pojazdów zasilanych alternatywnymi źródłami napędu, propagowanie ruchu rowerowego, pieszego, poprzez budowę odpowiednich ciągów komunikacyjnych; ▪ zwiększenie powierzchni terenów zielonych poprawiających skład powietrza atmosferycznego (poprzez pochłanianie szkodliwych gazów – tlenki siarki, siarkowodór, dwutlenek węgla oraz produkcji tlenu); ▪ stosowanie osłon sztucznych; stosowanie w budowanych i modernizowanych budynkach rozwiązań technicznych mających na celu ograniczenie niskiej emisji (stosowanie kotłów zasilanych ekologicznymi paliwami, termomodernizacja budynków – ograniczająca zużycie paliw i energii);
<p>POWIERZCHNIA ZIEMI</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zabezpieczenie/uszczelnienie terenów zapleczy budów (magazynowanie substancji, materiałów oraz odpadów w sposób eliminujący kontakt z glebą); ▪ kontrolowanie szczelności zbiorników paliw płynnych pojazdów stosowanych w czasie prac budowlanych w celu niedopuszczenia do miejscowego skażenia środowiska gruntowego substancjami ropopochodnymi; ▪ przed rozpoczęciem prac ziemnych zebranie warstwy wierzchniej gleby (humus), a po zakończeniu prac – rozdeponowanie na powierzchni terenu; ▪ przestrzegania prawidłowej gospodarki odpadami - wyznaczenie miejsc na gromadzenie odpadów typu komunalnego i odpadów powstających w czasie budowy (gruz, złom, folia z opakowań elementów budowlanych i innych). Odpady powinny być zbierane w sposób selektywny w odpowiednich pojemnikach i kontenerach; ▪ sprawdzenie, czy używane do budowy maszyny i inne urządzenia techniczne spełniają ustalone wymagania ochrony środowiska dopuszczające je do produkcji lub obrotu, dopilnowania, by naprawiono wszystkie szkody powstałe w wyniku korzystania z terenu czasowo zajętego dla potrzeb budowy; ▪ dopilnowanie, aby uporządkowano teren budowy po zakończeniu robót;
<p>KRAJOBRAZ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przeprowadzenie rzetelnej analizy lokalizacyjnej, w tym uwzględniając zapisy planu zagospodarowania województwa i planów miejscowych oraz innych dokumentów zawierających szczegółowe uwarunkowania lokalizacji obiektów; ▪ maskowanie elementów dysharmonijnych dla krajobrazu; ▪ zintegrowanie nowych przedsięwzięć inwestycyjnych z istniejącą rzeźbą terenu; ▪ wkomponowanie istniejących elementów krajobrazu o potencjalnie wysokich walorach przyrodniczych w rewitalizowaną przestrzeń; ▪ traktowanie zieleni urządzonej jako priorytetowego elementu kształtującego prawidłowo zagospodarowaną przestrzeń miejską;
<p>KLIMAT</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ odpowiednie projektowanie zieleni na terenie osiedli, tak, aby pełniła funkcje ochrony przed wiatrem, wpływała na wymianę powietrza w mieście oraz przyczyniała się do zatrzymywania wilgoci; ▪ stosowanie zabiegów mających na celu zmniejszenie zatorów komunikacyjnych w mieście (odpowiednio zsynchronizowana sygnalizacja

Element środowiska przyrodniczego	Rodzaje działań zapobiegających negatywnym oddziaływaniom
	światlna, propagowanie ruchu pieszego, rowerowego oraz komunikacji publicznej) podczas prowadzonych prac remontowych;
ZABYTKI, DOBRA MATERIALNE	<ul style="list-style-type: none"> ▪ planowanie nowych inwestycji w harmonii z istniejącym krajobrazem i historycznym układem przestrzennym; ▪ odpowiednie wyeksponowanie obiektów zabytkowych o wysokich wartościach artystycznych, historycznych i kulturowych na tle istniejącej zabudowy oraz planowanych inwestycji; ▪ prowadzenie prac remontowych obiektów zabytkowych w uzgodnieniu z Konserwatorem Zabytków.

Źródło: opracowanie własne

Działania kompensacyjne natomiast, o ile wystąpi potrzeba ich stosowania powinny być ukierunkowane na:

- straty w zasobach przyrodniczych, zwłaszcza chronionych siedlisk przyrodniczych i gatunków (głównie siedlisk gatunków),
- straty w zasobach leśnych, w kompleksach i elementach zadrzewień,
- straty w lokalnym krajobrazie (walory estetyczne).

8. POTENCJALNE ZMIANY STANU ŚRODOWISKA W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROGRAMU

Istotnym elementem oceny, w jakim stopniu realizacja Programu wpłynie na poszczególne aspekty środowiska, jest także wskazanie skutków braku realizacji Programu i próba oszacowania zmian w środowisku. Jak pokazuje praktyka, często bardzo mylnie przyjmuje się, że nie podejmowanie działań, ma charakter prośrodowiskowy. Tymczasem częste są sytuacje, gdy planowane działania pozwalają na porządkowanie niepoprawnie działającej, przestarzałej infrastruktury, co skutkuje długofalowym efektem ekologicznym i pozytywnym oddziaływaniem na środowisko.

Należy podkreślić, że Program w swoim założeniu realizuje politykę rewitalizacyjną w oparciu o zasadę zrównoważonego rozwoju, polegającą na zintegrowaniu polityki środowiskowej, gospodarczej i społecznej w taki sposób, aby nie naruszyć równowagi w przyrodzie oraz jednocześnie sprzyjać przetrwaniu jej zasobów. Wymaga to traktowania zasobów środowiska jak ograniczonych zasobów gospodarczych oraz wykorzystywania kapitału przyrodniczego w sposób pozwalający na zachowanie funkcji ekosystemów w perspektywie długookresowej. Ta podstawowa zasada gwarantuje, że przyjęte w Programie założenia sprzyjają zachowaniu środowiska na terenie Elbląga w odpowiednim stanie, a brak realizacji założeń dokumentu utrwałać będzie niekorzystne zmiany.

Można zatem domniemywać, że brak realizacji Programu może spowodować:

1. Postępującą degradację terenów zaniedbanych - straty w krajobrazie i prestiżu miasta, nielegalne gromadzenie śmieci, zarastanie przez rośliny ruderalne, co przyczyniać się będzie do sukcesywnej „utrąty przestrzeni” i jej „zamykania”. Nieestetyczne podwórka, zdewastowane otoczenie, niebezpieczne miejsca, stereotypowe postrzeganie danego obszaru.
2. Dewastację terenów zielonych, zaśmiecanie itp. spowodowane wzrostem zachowań patologicznych i wynikające z braku świadomości ekologicznej, niewystarczającego stanu rozwoju edukacji, w tym edukacji przyrodniczej kształtującej pozytywne zachowania.
3. Zahamowanie rozwoju, wzbogacania i rewitalizacji terenów zieleni miejskiej podnoszącej jakość zamieszkania w mieście, wykorzystywanej dla rekreacji oraz pełniącej funkcje izolacyjne.
4. Zahamowanie rozwoju, wzbogacania i rewitalizacji terenów sportowych i rekreacyjnych podnoszącej jakość zamieszkania w mieście, organizujących czas wolny młodzieży i dorosłych zapobiegając w ten sposób powstawaniu i eskalacji zachowań patologicznych.
5. Zmniejszające się poczucie bezpieczeństwa wśród mieszkańców spowodowane brakiem rozwoju działań i urządzeń służących zapewnieniu bezpieczeństwa na drogach, w miejscach publicznych.
6. Dalsza dekapitalizacja struktur mieszkaniowych powodująca pogorszenie się warunków życia mieszkańców.
7. Dalsza dekapitalizacja zabytkowej tkanki miejskiej, szczególnie w centralnej części miasta.
8. Niekontrolowane, nieuporządkowane zagospodarowanie przestrzeni miejskiej.

Przewiduje się, że w przypadku braku realizacji celów wyznaczonych w Programie może dojść do następujących skutków: obniżenia walorów krajobrazowych i rekreacyjnych miasta Elbląga, utraty ruchu turystycznego, spadku przychodów firm usługowych (hotele, sklepy, gastronomia), spadku liczby mieszkańców wynikającego z emigracji do innych, bardziej przyjaznych lokalizacji, postępującego ubożenia społeczeństwa i wzrostu zachowań patologicznych, ograniczenia dostępu mieszkańców i turystów do obiektów o znaczeniu rekreacyjnym, kulturowym i historycznym, degradacji terenów i obiektów zabytkowych, zahamowania inwestycji polegających na uporządkowaniu i zagospodarowaniu terenów zielonych.

Negatywne skutki mogą wystąpić także w sferze społecznej. Brak realizacji zaproponowanych działań odnoszących się bezpośrednio do edukacji społeczności i rozwoju gospodarki na terenie miasta Elbląga (tworzenie nowych miejsc pracy, ułatwienie dostępu do podnoszenia kwalifikacji, akcje edukacyjno-informacyjne, programy edukacyjne dla szerokiego przekroju wiekowego) może pośrednio doprowadzić do pogorszenia się stanu środowiska przyrodniczego. Społeczeństwo uboższe, gorzej wykształcone przejawia często postawy antyekologiczne (dewastacja zasobów przyrody), a brak perspektyw na polepszenie lub zmianę sytuacji będzie tylko pogłębiać patologiczne zachowania.

Zaniechanie realizacji celów Programu związanych z ugruntowaniem tożsamości mieszkańców, celów dążących do wykreowania silnego, emocjonalnego związku z miejscem, w którym żyją, będzie się objawiało zahamowaniem estetyzacji poszczególnych obszarów miasta i brakiem zainteresowania uczestnictwem we wspólnym decydowaniu o otaczającym środowisku.

Reasumując, program rewitalizacji już z samej nazwy zawiera w sobie działania służące odnowie, a więc procesowi przemian przestrzennych, technicznych, społecznych i ekonomicznych inicjowanych w celu wyprowadzenia danego obszaru zdegradowanego ze stanu kryzysowego. Dlatego też należy przyjąć, iż realizacja działań zapisanych w ocenianym Programie nie może nieść skutków stricte negatywnych dla zdrowia ludzi czy stanu środowiska. Mogą to być jedynie skutki pozytywne o różnym stopniu intensywności a ich ujemne oddziaływanie może przejawiać się jedynie czasowo, np. podczas trwania remontów, budowy lub też zastosowanie odpowiednich zabiegów kompensacyjnych, zminimalizuje, wyeliminuje ewentualne ujemne skutki.

9. ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE DO ROZWIĄZAŃ ZAWARTYCH W PROGRAMIE

Zakłada się, że działania mogące potencjalnie negatywnie oddziaływać na środowisko, które są ważne dla rozwoju analizowanych obszarów, będą mogły być realizowane pod warunkiem zastosowania odpowiednich działań minimalizujących opisanych w rozdziale 7. niniejszej Prognozy. Biorąc to pod uwagę, trudno wskazywać precyzyjnie rozwiązania alternatywne. Należy jednak założyć, że na etapie wdrażania Programu może się pojawić celowość wariantowania, uwzględniająca np.:

- wybór innych, niż pierwotnie zakładano, funkcji dla poszczególnych obiektów/obszarów,
- wybór nieco innej koncepcji zagospodarowania/funkcjonowania poszczególnych obiektów/obszarów,
- zmiana priorytetów w doborze zadań inwestycyjnych,
- wybór szczegółowych rozwiązań technicznych i architektonicznych oraz sposobów prowadzenia inwestycji.

Metodologia opracowania Prognozy nakazuje dokonanie propozycji rozwiązań alternatywnych w stosunku do przewidywanych w projekcie dokumentu rozwiązań, które pozwoliłyby osiągnąć zamierzone cele przy mniejszej skali uciążliwości i oddziaływań na różne aspekty środowiska (realizacja zamierzonych celów byłaby wówczas z punktu widzenia oddziaływań na środowisko bardziej efektywna – zostałaby osiągnięta przy niższych kosztach). Inwestycje przewidziane w Strategii oddziałują na analizowane aspekty środowiska. Większość przedsięwzięć ma charakter neutralny, a wśród tych oddziałujących na środowisko, obserwuje się przewagę oddziaływań pozytywnych nad negatywnymi. Oceniając wpływ na różne elementy środowiska należy zauważyć, że zmiany pozytywne będą „silne” (istotne i zauważalne), natomiast prognozowane zmiany negatywne będą raczej przeważnie „słabe” (skala ich oddziaływania będzie raczej niewielka, lokalna, chwilowa i krótkotrwała).

Propozycje rozwiązań alternatywnych mogą więc teoretycznie dotyczyć następujących zagadnień:

- wyboru innych obszarów i obiektów do rewitalizacji – w alternatywnym podejściu można dokonać waloryzacji przestrzeni miasta w oparciu o inne kryteria, co spowoduje uznanie innych lokalizacji

za priorytetowe,

- wyboru innych sposobów rewitalizacji – to znaczy wobec obiektów wskazywanych do rewitalizacji dokonać zmiany obecnego (niepożądanego) stanu w inny sposób (zaproponowanie innej funkcji, innej formy, innej koncepcji zagospodarowania, itp.),
- wprowadzenia bardziej „rygorystycznych” z punktu widzenia ochrony przyrody lub ochrony dziedzictwa kulturowego, ustaleń (np. obniżenie intensywności zabudowy, obniżenie parametrów zabudowy, zwiększenie udziału powierzchni biologicznie czynnych).

Rozpatrując warianty alternatywne należy stwierdzić, że Program stanowi konkretną propozycję szeregu działań, zapewniających osiągnięcie celów rewitalizacyjnych. Próba szukania istotnych alternatyw wiązałaby się z koniecznością weryfikacji całej koncepcji, czyli w praktyce koniecznością stworzenia programu od podstaw. Należy podkreślić, że analiza oddziaływań na środowisko wskazuje, że zakładane projekty generują stosunkowo niewielki zakres oddziaływań na wybrane aspekty środowiska i wobec planowanych znacznych korzyści w sferze społecznej oraz w innych aspektach środowiska, można uznać, że analizowany dokument respektuje zasady rozwoju zrównoważonego (ewentualne straty środowiskowe są akceptowalne wobec spodziewanych korzyści). Wobec powyższego, poszukiwanie wariantów alternatywnych realizacji Programu jest bezzasadne.

10. METODY ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROGRAMU ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI JEJ PRZEPROWADZANIA

MONITORING I EWALUACJA

Omawiany Program, jak każdy dokument wyznaczający cele, podlegać powinien odpowiedniemu systemowi monitorowania. Monitoring i ewaluacja powinny służyć ocenie przebiegu realizacji i stopnia osiągnięcia celów Programu, a tym samym skuteczności podejmowanych działań.

Monitoring pełni funkcję informacyjną i sprawdzającą, którą realizuje się przez systematyczne zestawienie wykonanych przedsięwzięć w relacji do zapisanych celów. Pozwala także na bieżąco podejmować działania korygujące lub uzupełniające.

Ewaluacja działań, wynikających z Programu powinna przebiegać w trakcie jego wdrażania, jako ewaluacja *on-going* oraz po zakończeniu wdrażania, jako ewaluacja *ex-post*:

- *ewaluacja on-going* – może być realizowana przez cały okres wdrażania Programu i jej celem jest bieżąca diagnoza i analiza problemów, pojawiających się w trakcie realizacji Programu oraz określenie możliwości ich rozwiązania,
- *ewaluacja ex-post* – jest ewaluacją podsumowującą, dokonywaną po zakończeniu wdrażania Programu, celem ewaluacji *ex-post* jest określenie stopnia wdrożenia założeń Programu oraz ich trwałości, w tej ewaluacji istotną rolę odgrywa odniesienie się do założonych celów oraz ocena na ile udało się je osiągnąć.

Kryteria przeprowadzania ewaluacji to trafność, skuteczność, efektywność (ewaluacja *on-going*) oraz skuteczność, efektywność, użyteczność oraz trwałość (ewaluacja *ex-post*):

- trafność – analiza określonych celów Programów w odniesieniu do zmieniających się potrzeb danego obszaru,
- skuteczność – określenie, czy przyjęte działania Programu prowadzą do osiągnięcia celów, analiza tempa wydatkowanych środków oraz efektów Programu w kontekście zaplanowanych wartości docelowych,
- efektywność – analiza kosztów interwencji w odniesieniu do jej skuteczności,

- użyteczność – ocena na ile osiągnięte efekty odpowiadają rzeczywistym problemom społeczno-gospodarczym,
- trwałość – ocena, czy efekty interwencji będą utrzymywać się po jej zakończeniu oraz jak długo będą widoczne jej skutki.

W Programie zaproponowano system monitoringu oparty na 3 kluczowych podmiotach (podział kompetencyjny):

- Rada Miejska w Elblągu - w której kompetencjach leży przyjęcie Programu oraz dokonywanie korekt w zapisach.
- Prezydent Miasta Elbląg - nadzór na realizacją Programu poprzez wyznaczenie operatora
- Organ monitorujący proces – np. komitet lub zespół programowy, odpowiedzialny za ocenę przebiegu, efektywności i skuteczności realizacji Programu, ocenę i opiniowanie realizacji konkretnych celów, ocenę postępów i rezultatów konkretnych działań, składanie odpowiednich propozycji do jednostek wdrażających – np. operatora, przyjmowanie okresowych raportów z realizacji.

Zgodnie z założonym harmonogramem prowadzona będzie ewaluacja on-going - do końca lutego każdego roku zbierane będą dane, do końca marca każdego roku przygotowywane będą informacje o realizacji poszczególnych celów szczegółowych. Raporty okresowe z realizacji Programu będą opracowywane nie rzadziej niż co dwa lata.

WSKAŹNIKI

Skutki realizacji Programu należy mierzyć przy pomocy listy wskaźników wskazanych w tym dokumencie. Lista ta powinna być adekwatna do celów przedstawionych w rozdziale 6. projektu Programu. Wskaźniki tam zapisane obejmują przede wszystkim zagadnienia społeczne, gospodarcze i przestrzenne. To wskaźniki kontekstowe: opisujące sytuację społeczno-gospodarczą na obszarach zdegradowanych. Cele szczegółowe nr 1, 2 i 5 opisane są przez pięć wskaźników kontekstowych:

- Odsetek osób korzystający z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w przeliczeniu na 100 mieszkańców
- Odsetek osób długotrwale bezrobotnych w przeliczeniu na 100 osób
- Odsetek osób bezrobotnych z wykształceniem podstawowym w przeliczeniu na 100 osób
- Odsetek przestępstw kryminalnych w przeliczeniu na 100 osób
- Odsetek podmiotów gosp. w przeliczeniu na 100 osób

Ze względu na nadrzędność czynników społecznych w projektach rewitalizacyjnych przyjęto także wskaźniki dotyczące wydatków w zakresie pomocy społecznej: spadek nakładów o 2% licząc rok do roku.

Dla celów nr 3 i 4 zastosowanie będą miały wskaźniki działań – skonkretyzowane ilościowo i odnoszące się do projektów infrastrukturalnych np. ilość powstałych elementów infrastruktury np. place zabaw, chodniki, oświetlenie, systemy monitoringu, długość chodników, dróg etc.

Program nie precyzuje wskaźników stricte środowiskowych (jakościowych i ilościowych związanych ze zmianami jakości środowiska), z uwagi na fakt, że efektem wybranych do realizacji projektów nie będą wymierne zmiany jakości środowiska.

11. INFORMACJE O MOŻLIWYM TRANSGRANICZNYM ODDZIAŁYWANIU NA ŚRODOWISKO

Zgodnie z art. 104 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r. poz. 1235 ze zm.) w razie stwierdzenia możliwości znaczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko, pochodzącego z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na skutek realizacji projektów polityk, strategii, planów lub programów, przeprowadza się postępowanie dotyczące transgranicznego oddziaływania na środowisko.

Biorąc pod uwagę lokalny charakter możliwych do wystąpienia niekorzystnych oddziaływań na środowisko i odległość Elbląga od granic kraju należy stwierdzić, że realizacja założeń Programu nie będzie skutkowałą możliwością wystąpienia oddziaływań transgranicznych, wobec czego dokument ten nie musi być poddawany procedurze transgranicznej oceny oddziaływania na środowisko.

12. WSKAZANIE NAPOTKANYCH TRUDNOŚCI WYNIKAJĄCYCH Z NIEDOSTATKÓW TECHNIKI I BRAKÓW W MATERIAŁACH, UTRUDNIAJĄCYCH OCENĘ SZKODLIWEGO ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Podczas opracowywania Prognozy oddziaływania na środowisko projektu Programu zachowano staranność przy formułowaniu problemów oraz ich ocenie. Jednak całkowite uniknięcie niepewności było niemożliwe, co wynika głównie z charakteru Programu, który w sposób ramowy określa zakres i charakterystyczne parametry projektów rewitalizacyjnych nie przesądzając o rozwiązaniach technologicznych.

Trudnością w ocenie oddziaływania Programu na środowisko jest brak precyzyjnego określenia planowanych do stosowania technologii poszczególnych inwestycji, czy sposobu zarządzania procesem inwestycyjnym. Dlatego też w sposób szczególny uwidatniono działania zapobiegające lub ograniczające negatywne oddziaływania na środowisko przyrodnicze lub społeczne (rozdział 7).

Pewną trudnością przy ustalaniu istniejącego stanu środowiska, jego zagrożeń, w tym zdrowia ludzi, a także przy ustalaniu tendencji zachodzących w środowisku był także brak jednoznacznych wskazań zmian zachodzących w środowisku na przestrzeni ostatnich lat będący wynikiem braku stałego, systematycznego monitorowania stanu środowiska przez instytucje państwowe a także rozbieżności w dokumentach diagnozujących stan środowiska w zakresie wskaźników stanu różnych elementów środowiska, co może wynikać z odmiennych okresów, w których te dokumenty były opracowywane, a przy tym zwykle dane odnoszą się do lat wcześniejszych przez co nie wskazują na stan obecny środowiska.

Minimalizację ewentualnych trudności zaistniałych przy sporządzaniu prognozy oddziaływania na środowisko dla tego dokumentu, osiągnięto poprzez:

- analizę możliwie obszernych danych przyrodniczych, wykorzystując wiele istniejących dokumentów, zwłaszcza o charakterze regionalnym;
- przeanalizowanie prognoz oddziaływania na środowisko sporządzonych dla innych dokumentów strategicznych lokalnych i regionalnych.

12. STRESZCZENIE

Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji Elbląga 2020+ została opracowana w celu przedstawienia jej wraz z projektem Lokalnego Programu Rewitalizacji Elbląga 2020+ do konsultacji społecznych oraz przeprowadzenia procedury opiniowania przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska i państwowego wojewódzkiego inspektora sanitarnego w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla przedmiotowego dokumentu.

Podstawowym celem prognozy jest ocena skutków oddziaływania na środowisko proponowanych celów i działań zawartych w projekcie Programu oraz ustalenie, czy przyjęte cele i kierunki działań gwarantują bezpieczeństwo środowiska przyrodniczego oraz sprzyjają jego ochronie i zrównoważonemu rozwojowi.

Lokalny program rewitalizacji Elbląg 2020+ to dokument, którego bazą są zapisy wielu dokumentów zewnętrznych np. projektu ustawy o rewitalizacji obszarów zdegradowanych, projektu założeń do ustawy o rewitalizacji, czy też wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020.

Program rewitalizacji to inicjowany, opracowany i uchwalony przez radę gminy, na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz 1515), wieloletni program działań w sferze społecznej, ekonomicznej, przestrzennej, infrastrukturalnej, środowiskowej, kulturowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysu oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.

Program składa się z III części. W części I i II Programu zostały zawarte zbiorcze informacje dające odpowiedź na temat sytuacji Elbląga na przestrzeni ostatnich kilku lat, ze szczególnym uwzględnieniem aktualnego stanu miasta. Przeprowadzone analizy były dokonywane w oparciu o dostępną dokumentację w zakresie rewitalizacji, w tym m.in. na podstawie założeń ustawy o rewitalizacji, wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020. Zasadniczym celem było zdiagnozowanie stopnia i poziomu degradacji miasta w podziale na wyznaczone obszary, w płaszczyźnie społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

W części III dokonano diagnozy czynników i zjawisk kryzysowych i analizy SWOT, wskazania zasięgu przestrzennego obszarów zdegradowanych, przedstawiono wizję wyprowadzenia obszarów ze stanu kryzysowego, zidentyfikowano potrzeby rewitalizacyjne oraz wytypowano projekty, dla konkretnych terenów w Elblągu, zaliczonych do obszarów kryzysowych:

- Zespół budynków przy ul. Skrzydlatej
- Zespół mieszkaniowy dawnej cegielni Dębica
- Rejon ul. Krakusa i Obrońców Pokoju
- Dzielnica Osiek
- Śródmieście – Wschód
- Rejon ul. Słowackiego i Sadowej
- Śródmieście – Północ
- Rejon ul. Fredry i Narciarskiej
- Rejon ul. Browarnej i Robotniczej
- Dzielnica Zawodzie
- Zespół mieszkaniowy dawnego SKR Dąbrowa

Do Programu wpisano także tereny, które z uwagi na brak ludności nie mogły być zbadane pod kątem przyjętych wskaźników, ale odpowiadają pojęciu „obszaru kryzysowego” w ujęciu rewitalizacyjnym:

- Lotnicza - tereny powojaskowe
- Rejon Parku Modrzewie

- Rejon Placu Wolności
- Stare Miasto - obszar dziedzictwa kulturowego
- Modrzewina - teren powojсковy
- Lotnicza - teren zielony
- Rejon ul. Okólnik
- Wyspa Spichrzów – Wschód

Identyfikacja problemów zaistniałych na obszarach zdegradowanych wraz z określeniem ram w jakich funkcjonują, pozwoliła zdefiniować wizję wyprowadzenia obszarów zdegradowanych poprzez 5 celów rewitalizacji, stanowiących główne cele Programu:

Cel szczegółowy 1 - Likwidacja negatywnych zjawisk społecznych.

Cel szczegółowy 2 - Likwidacja koncentracji przestrzennej bezrobocia i ubóstwa

Cel szczegółowy 3 - Zmiana wizerunkowa obszarów zdegradowanych

Cel szczegółowy 4 - Infrastruktura przyjazna mieszkańcom obszarów zdegradowanych

Cel szczegółowy 5 - Likwidacja zjawisk kryminogennych.

Analiza celów projektu Programu wykazała zgodność z celami, także środowiskowymi zapisanymi w dokumentach strategicznych wyższego szczebla oraz międzynarodowych. Program przyczyni się zatem do osiągnięcia równowagi w wymiarze społecznym, gospodarczym i środowiskowym, przy zachowaniu nadrzędnej zasady zrównoważonego rozwoju.

W analizie oddziaływania poszczególnych celów na komponenty środowiska wykazano nieznaczne oddziaływania niekorzystne, związane głównie z fazą realizacji inwestycji. Przedsięwzięcia infrastrukturalne typu: budowa nowych dróg, modernizacje ulic i chodników, budowa lub modernizacja obiektów przeznaczonych do prowadzenia długofalowych projektów społecznych mogą powodować krótkotrwale negatywne oddziaływania w trakcie prowadzonych prac, jednak całkowicie odwracalne po ich zakończeniu. Dotyczy to takich niedogodności jak wzmożony hałas oraz emisja zanieczyszczeń do powietrza związana ze zwiększonym ruchem kołowym pojazdów obsługujących budowy, pracami budowlano - remontowymi oraz pracami ziemnymi. Te oddziaływania mogą chwilowo niekorzystnie wpływać na takie komponenty środowiska jak rośliny, drobne zwierzęta, lokalny klimat, powietrze, krajobraz, powierzchnię ziemi czy ludzi.

Oddziaływania niekorzystne stałe będą skutkiem realizacji nowych dróg, ścieżek rowerowych czy outdoorowych siłowni i miejsc rekreacji oraz takiego zagospodarowania terenu, które wiąże się z nieodwracalnymi przekształceniami terenu i zmianą sposobu użytkowania.

Analiza zapisów Programu nie wskazuje na żadne potencjalne zagrożenia dla obszarów cennych przyrodniczo nie mniej jednak wskazano działania zapobiegawcze, pozwalające uniknąć wystąpienia negatywnych oddziaływań, w przypadku zmiany lokalizacji przedsięwzięć lub rozszerzenia katalogu przedsięwzięć.

Każde z zamierzonych przedsięwzięć pozytywnie oddziaływać będzie zarówno na sferę społeczną, jak i ekonomiczną, a ponadto przyczyni się do poprawy lokalnej infrastruktury oraz pokonywania barier społecznych. Należy mieć jednak na uwadze, iż pozytywne efekty środowiskowe w dłuższej perspektywie czasowej wystąpią pod warunkiem, że stan środowiska nie będzie ulegał pogorszeniu w wyniku innych planowanych działań programowych w przyszłości, szczególnie programów i projektów infrastrukturalnych o

dużym zakresie i skali oddziaływania na środowisko.

Istotnym na etapie planowania i realizacji inwestycji jest rozważanie rozwiązań umożliwiających wybór najmniej uciążliwego dla środowiska wariantu, który zakłada jak najmniej niekorzystnych dla środowiska działań oraz minimalizowanie negatywnych skutków.

Przy zachowaniu wymagań, wynikających z przepisów prawa, realizacja projektów inwestycyjnych generalnie nie będzie miała trwałego negatywnego wpływu na środowisko. Przyczyni się natomiast efektywnie do poprawy jego stanu – zwłaszcza w przypadku inwestycji poprawiających jakość przestrzeni miejskich i przywracania do użyteczności publicznej obszarów zdegradowanych.

Prognoza wymienia szereg rozwiązań mających na celu ograniczenie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, np.:

- nasadzenia drzew i roślinności, rekompensujących wcześniejsze ich wycinki,
- zabezpieczenie techniczne sprzętu i placu budowy,
- stosowanie odpowiednich technologii, materiałów i rozwiązań konstrukcyjnych,
- dostosowanie terminów prac do terminów rozrodu, wegetacji, okresów lęgowych,
- sprawdzenia czy materiały lub prefabrykaty użyte do budowy posiadają certyfikaty
- sprawdzenie, czy używane do budowy maszyny i inne urządzenia techniczne są sprawne.

Planowane działania pozwolą na porządkowanie obszarów zaniedbanych i zdegradowanych, kształtowanie postaw mieszkańców, ugruntowanie tożsamości mieszkańców, wykreowanie silnego, emocjonalnego związku z miejscem, w którym żyją, dbałością o otaczające ich środowisko co skutkować będzie długofalowym efektem ekologicznym i finalnie pozytywnym oddziaływaniem na środowisko.

Nie podjęcie realizacji Programu może spowodować szereg niekorzystnych zjawisk takich jak:

1. Postępująca degradacja terenów zaniedbanych - straty w krajobrazie i prestiżu miasta, nielegalne gromadzenie śmieci, zarastanie przez rośliny ruderalne, co przyczyniać się będzie do sukcesywnej „utrąty przestrzeni” i jej „zamykania”. Nieestetyczne podwórka, zdewastowane otoczenie, niebezpieczne miejsca, stereotypowe postrzeganie danego obszaru.
2. Dewastacja terenów zielonych, zaśmiecanie itp. spowodowane wzrostem zachowań patologicznych i wynikające z braku świadomości ekologicznej, niewystarczającego stanu rozwoju edukacji, w tym edukacji przyrodniczej kształtującej pozytywne zachowania.
3. Zahamowanie rozwoju, wzbogacania i rewitalizacji terenów zieleni miejskiej - podnoszącej jakość zamieszkania w mieście, wykorzystywanej dla rekreacji oraz pełniącej funkcje izolacyjne.
4. Zahamowanie rozwoju, wzbogacania i rewitalizacji terenów sportowych i rekreacyjnych podnoszącej jakość zamieszkania w mieście, organizujących czas wolny młodzieży i dorosłych zapobiegając w ten sposób powstawaniu i eskalacji zachowań patologicznych.
5. Zmniejszające się poczucie bezpieczeństwa wśród mieszkańców spowodowane brakiem rozwoju działań i urządzeń służących zapewnieniu bezpieczeństwa na drogach, w miejscach publicznych.
6. Dalsza dekapitalizacja struktur mieszkaniowych powodująca pogorszenie się warunków życia mieszkańców.
7. Dalsza dekapitalizacja zabytkowej tkanki miejskiej, szczególnie w centralnej części miasta.

8. Niekontrolowane, nieuporządkowane zagospodarowanie przestrzeni miejskiej.

Przewiduje się, że w przypadku braku realizacji celów wyznaczonych w Programie może dojść do następujących skutków: obniżenia walorów krajobrazowych i rekreacyjnych miasta Elbląga, utraty ruchu turystycznego, spadku przychodów firm usługowych (hotele, sklepy, gastronomia), spadku liczby mieszkańców wynikającego z emigracji do innych bardziej przyjaznych lokalizacji, postępującego ubożenia społeczeństwa i wzrostu zachowań patologicznych, ograniczenia dostępu mieszkańców i turystów do obiektów o znaczeniu rekreacyjnym, kulturowym i historycznym, degradacji terenów i obiektów zabytkowych, zahamowania inwestycji polegających na uporządkowaniu i zagospodarowaniu terenów zielonych.

Negatywne skutki mogą wystąpić także w sferze społecznej. Brak realizacji zaproponowanych działań odnoszących się bezpośrednio do edukacji społeczności i rozwoju gospodarki na terenie miasta Elbląga (tworzenie nowych miejsc pracy, ułatwienie dostępu do podnoszenia kwalifikacji, akcje edukacyjno-informacyjne, programy edukacyjne dla szerokiego przekroju wiekowego) może pośrednio doprowadzić do pogorszenia się stanu środowiska przyrodniczego. Społeczeństwo uboższe, gorzej wykształcone przejawia często postawy antyekologiczne (dewastacja zasobów przyrody), a brak perspektyw na polepszenie lub zmianę sytuacji będzie tylko pogłębiać patologiczne zachowania.

Program będzie okresowo weryfikowany pod względem poprawności i skuteczności realizowanych projektów. Informacje z ocen oraz raporty będą publikowane na stronie urzędu miasta Elbląga, w miejscu zwyczajowo przyjętym.

OPRACOWANIE:

Agnieszka Orłowska

